

**Danmarks første rapport
i henhold til
Europarådets rammekonvention
om beskyttelse
af nationale mindretal**

**INDENRIGSMINISTERIET
Marts 1999**

Indholdsfortegnelse

	<u>Side</u>
I. del. Introduktion om Danmarks opfyldelse af rammekonventionen	7
II. del. Gennemgang af Danmarks opfyldelse af rammekonventionens enkelte bestemmelser	11
Ad artikel 1	11
Ad artikel 2	12
Ad artikel 3	13
Ad artikel 4	15
Ad artikel 5	18
Ad artikel 6	25
Ad artikel 7	28
Ad artikel 8	29
Ad artikel 9	29
Ad artikel 10	32
Ad artikel 11	33
Ad artikel 12	36
Ad artikel 13	38
Ad artikel 14	41
Ad artikel 15	42
Ad artikel 16	46
Ad artikel 17	47
Ad artikel 18	48
Ad artikel 19	51

Ad artikel 20	51
Ad artikel 21	52
Ad artikel 22	52
Ad artikel 23	52
Ad artikel 30	52

Appendikser

1. Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af Europarådets rammekonvention af 1. februar 1995 om beskyttelse af nationale mindretal
2. Bekendtgørelse af Europarådets rammekonvention af 1. februar 1995 om beskyttelse af nationale mindretal (bekendtgørelse nr. 13 af 23. april 1998)
3. Udenrigsministeriets brochure om Europarådet udgivet i juni 1996
4. Danmarks Riges grundlov (lov nr. 169 af 5. juni 1953) + engelsk oversættelse
5. Liste over de største indvandrergrupper
6. Lov om Færøernes hjemmestyre (lov nr. 137 af 23. marts 1948) + engelsk oversættelse
7. Lov om Grønlands hjemmestyre (lov nr. 577 af 29. november 1978) + engelsk oversættelse
8. Lov om en aktiv arbejdsmarkedspolitik (lovbekendtgørelse nr. 533 af 5. juli 1998)
9. Lov om social service (lovbekendtgørelse nr. 581 af 6. august 1998 samt ændringslove nr. 1036 og 1045 af 23. december 1998)
10. Socialministeriets vejledning nr. 53 af 6. marts 1998 om Dagtilbud m.v. til børn efter lov om social service samt Socialministerens brev af 11. december 1998 til Deutscher Schul- und Sprachverein
11. Kirkeministeriets bekendtgørelse nr. 400 af 23. august 1921
12. Lov om valg til menighedsråd (lovbekendtgørelse nr. 30 af 24. januar 1996)
13. Lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m. (lovbekendtgørelse nr. 217 af 31. marts 1992)
14. Fortegnelse over godkendte trossamfund uden for folkekirken

15. Lov om ægteskabs indgåelse og opløsning (lovbekendtgørelse nr. 148 af 8. marts 1991)
16. Lov om regionale kulturforsøg (lov nr. 1085 af 20. december 1995 som ændret ved lov nr. 103 af 28. februar 1996)
17. Aftale mellem kulturministeren og Sønderjyllands Amtskommune om regionalt kulturforsøg
18. Bekendtgørelse nr. 5 af 8. januar 1997 om aftale om regionalt kulturforsøg i Sønderjyllands Amtskommune
19. Lov om Folkebiblioteker m.v. (lov nr. 1100 af 22. december 1993)
20. Danmarks 4. periodiske rapport i henhold til FN-konvention om borgerlige og politiske rettigheder
21. Lov om integration af udlændinge i Danmark (integrationslov) (lov nr. 474 af 1. juli 1998). Loven vedlægges endvidere i en foreløbig, uautoriseret oversættelse til engelsk.
22. Lov om folkeskolen (lovbekendtgørelse nr. 739 af 6. oktober 1998)
23. Lov om Nævnet for Etnisk Ligestilling (lov nr. 408 af 10. juni 1997)
24. Uddrag af straffeloven (lovbekendtgørelse nr. 648 af 12. august 1997 som senest ændret ved lov nr. 473 af 1. juli 1998) + engelsk oversættelse
25. Uddrag af lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race m.v. (lovbekendtgørelse nr. 626 af 29. september 1987) + engelsk oversættelse
26. Lov om radio- og fjernsynsvirksomhed (lovbekendtgørelse nr. 138 af 19. februar 1998)
27. Lov om økonomisk bistand til dagspressens finansieringsinstitut (lov nr. 192 af 9. maj 1984 og ændringslov nr. 1113 af 29. december 1997)
28. Udvalget om Offentlig Informationspolitik's betænkning "Information til tiden" (betænkning nr. 1342/1997)
29. Uddrag af forvaltningsloven (lov nr. 571 af 19. december 1995 som ændret ved lov nr. 347 af 6. juni 1991) + engelsk oversættelse
30. Vejledning til anholdte + engelsk, tysk og fransk udgave
31. Uddrag af lov om personnavne (lov nr. 193 af 29. april 1981 som senest ændret ved lov nr. 233 af 2. april 1997)
32. Uddrag af lov om naturbeskyttelse (lovbekendtgørelse nr. 835 af 1. november 1998)

33. Uddrag af lov om offentlige veje (lovbekendtgørelse nr. 711 af 11. september 1997)
34. Uddrag af lov om private fællesveje (lovbekendtgørelse nr. 712 af 11. september 1997)
35. Uddrag af færdselsloven (lovbekendtgørelse nr. 735 af 24. august 1992 som senest ændret ved lov nr. 484 af 1. juli 1998) + ikke ajourført engelsk oversættelse
36. Bekendtgørelse nr. 482 af 6. juni 1994 om formålet med undervisningen i folkeskolens fag og obligatoriske emner med angivelse af centrale kundskabs- og færdighedsområder
37. Liste over Institut for grænseregionsforskning's udgivelser i 1998 i forbindelse med dets forskningsinitiativer inden for områderne historie, sprog og kultur vedrørende det tyske mindretal.
38. Lov om universiteter (lovbekendtgørelse nr. 334 af 27. maj 1993 og ændringslov nr. 1048 af 23. december 1998)
39. Bekendtgørelse nr. 671 af 7. august 1995 om statens uddannelsesstøtte indtil kandidatgrad eller magisterkonferensgrad
40. Lov om friskoler og private grundskoler m.v. (lovbekendtgørelse nr. 512 af 2. juli 1998)
41. Bekendtgørelse nr. 1019 af 25. november 1996 om tilskud m.v. til friskoler og private grundskoler m.v. og ændringsbekendtgørelse nr. 1267 af 20. december 1996
42. Lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (lovbekendtgørelse nr. 542 af 16. juli 1998)
43. Bekendtgørelse nr. 622 af 14. juli 1997 om tilskud m.v. til folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler
44. Lov om gymnasiet m.v. (lovbekendtgørelse nr. 613 af 18. august 1998)
45. Bekendtgørelse nr. 1049 af 15. december 1995 om tilskud m.v. til private gymnasieskoler, studenterkurser og kurser til højere forberedelseseksamen mv. og ændringsbekendtgørelse nr. 351 af 16. juni 1998
46. Lov om kursus til højere forberedelseseksamen og om studieforbereende enkeltfagsundervisning for voksne m.v. (lovbekendtgørelse nr. 614 af 18. august 1998)
47. Lov om valg til folketinget (lovbekendtgørelse nr. 488 af 11. juni 1997) + ikke ajourført engelsk oversættelse
48. Lov om kommunale valg (lovbekendtgørelse nr. 258 af 4. april 1997) + ikke ajourført engelsk oversættelse
49. Forretningsorden for Kontaktudvalget for det Tyske Mindretal + engelsk oversættelse

50. Lov om fremgangsmåden ved ændring af landets inddeling i kommuner og amtskommuner (lov nr. 194 af 24. maj 1972, som senest ændret ved lov nr. 329 af 26. juni 1975)
51. Udlændingeloven (lovbekendtgørelse nr. 557 af 30. juli 1998)
52. Bekendtgørelse nr. 761 af 22. august 1994 om ophold i Danmark for udlændinge, der er omfattet af Det Europæiske Fællesskabs regler eller aftale om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde og ændringsbekendtgørelser nr. 690 af 17. august 1995 og 684 af 12. juli 1996 + hæfte med en ikke ajourført engelsk oversættelse, der tillige indeholder en ikke ajourført engelsk oversættelse af udlændingeloven
53. Udlændingebekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 19 af 18. januar 1984 og ændringsbekendtgørelse nr. 689 af 17. august 1995)
54. Brochuren "40 års samarbejde i grænselandet", der blev udgivet af Udenrigsministeriet i marts 1995 i anledning af 40-årsdagen for underskrivelsen af København/Bonn-erklæringerne. + engelsk udgave
55. Statsministerens svar på spørgsmål S 1102
56. Aftale om oprettelse af Region Sønderjylland/Slesvig
57. Referat af Regionalrådets møder den 10. februar og 17. september 1998
58. Statsministerens svar på spørgsmål S 1427

I. del. Introduktion om Danmarks opfyldelse af rammekonventionen

Danmark ratificerede den 22. september 1997 Europarådets rammekonvention om beskyttelse af nationale mindretal. Rammekonventionen trådte i kraft for Danmark den 1. februar 1998. Forud for ratifikationen fremsatte udenrigsministeren den 27. november 1996 for Folketinget forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af rammekonventionen (appendiks nr. 1). Folketinget meddelte den 22. april 1997 sit samtykke til ratifikationen.

Danmark afgav i forbindelse med ratifikationen en erklæring om, at rammekonventionen finder anvendelse på det tyske mindretal i Sønderjylland. Denne erklæring afspejler den kendsgerning, at grænsen mellem Kongeriget Danmark og Forbundsrepublikken Tyskland rent faktisk ikke afgrænser de områder, der er beboet af de to folk. I regionerne nord og syd for grænsen (som har været fastlagt siden folkeafstemningerne i 1920) – med andre ord i det danske Sønderjylland og i det tyske Schleswig – lever danskere og tyskere sammen i traditionelle bebyggelsesområder. Medlemmerne af det tyske mindretal i Danmark er danske statsborgere, og medlemmerne af det danske mindretal i Tyskland er tyske statsborgere.

Efter Anden Verdenskrig dannede der sig den opfattelse, som deltes af den danske og den tyske regering, at grænsen lå fast, og det blev grundlag for løsningen af mindretalsproblemet. Dette standpunkt er siden blevet støttet af flertallene og mindretallene nord og syd for grænsen. Enigheden har affødt praktiske løsninger baseret på København/Bonn-erklæringerne af 1955. Et tilbageblik på de 44 år, i hvilke disse aftaler om beskyttelse og fremme af nationale mindretal i den dansk-tyske grænseregion er blevet ført ud i livet, vidner om, at København/Bonn-erklæringerne har bevist deres værdi. Danmark finder at København/Bonn-erklæringerne fortsat udgør et godt grundlag for beskyttelsen af mindretallenes rettigheder, og at disse erklæringer kan udgøre et mønster til efterfølgelse andetsteds. Ud over København/Bonn-erklæringerne lægges der også vægt på tolerance og viljen til europæisk samarbejde.

Det kan fastslås, at de problemer, der tidligere har eksisteret mellem grænselandets to befolkningsgrupper, er vejet for gensidig respekt og tættere samarbejde, og at grænsen mellem Danmark og Tyskland, hvad harmoni og forsoning angår, er forblevet en af de mest stabile nationale grænser i Europa. I efterkrigstidens Europa har skabelsen af multinationale strukturer såsom NATO og EU bidraget til denne positive udvikling, idet disse har taget sig af en række sikkerhedspolitiske, politiske og økonomiske problemer, som tidligere udelukkende blev behandlet på et rent bilateralt niveau.

I den forbindelse må endvidere fremhæves Kontaktudvalget for det Tyske Mindretal, som blev nedsat i 1965. Dette rådgivende udvalg, hvor repræsentanter for det tyske mindretal sammen med regeringen og medlemmer af de i Folketinget repræsenterede partier forhandler indenrigspolitiske anliggender af interesse for mindretallet har siden oprettelsen vist sin store betydning som et praktisk instrument til løsning af mindretallets problemer. Endvidere blev der i sommeren 1983 oprettet et særligt sekretariat for det tyske mindretal med kontor i København.

På dette grundlag var der således i Danmark allerede længe før Danmarks ratifikation af Europarådets rammekonvention skabt løsninger, der lever op til principperne i rammekonventionen om beskyttelse af nationale mindretal. Der kan i den forbindelse henvises til, at Danmark på områder, hvor der er et særligt behov herfor, allerede havde gennemført særlige foranstaltninger overfor det tyske mindretal

med henblik på at sikre den effektive ligestilling mellem mindretallet og personer, der tilhører flertallet. Som et vigtigt eksempel herpå kan nævnes, at mindretallet modtager et særligt statsligt tilskud på ca. 2,3 mio. Dkr. årligt til det tyske mindretals biblioteksvæsen. Endvidere kan nævnes, at de tyske mindretalsskoler årligt modtager et særligt supplerende tilskud (3,8 millioner Dkr. i 1999) til dækning af det særlige udgiftsbehov, som er nødvendigt til opretholdelse og sikring af de tyske mindretals skolevæsen.

På den baggrund har Danmark ikke foretaget lovændringer eller i øvrigt iværksat særlige foranstaltninger med henblik på at gennemføre rammekonventionens principper.

Rapporten indeholder en beskrivelse af den gældende retstilstand i Danmark med henblik på at muliggøre en efterprøvelse af, at retstilstanden lever op til Danmarks forpligtelser i henhold til rammekonventionen.

Det Tyske Mindretals Sekretariat i København har i forbindelse med udarbejdelsen af denne rapport været behjælpelig med at tilvejebringe faktiske oplysninger. Endvidere har såvel ressortministeriernes bidrag til rapporten som det samlede udkast til denne rapport været forelagt for Det Tyske Mindretals Sekretariat i København, således at mindretallet har haft mulighed for at komme med bemærkninger hertil. Det fremgår af rapporten, i hvilket omfang oplysninger hidrører fra det tyske mindretal i Sønderjylland.

Opbygningen af denne rapport følger i størst muligt omfang den disposition, som Europarådets Ministerkomite den 30. september 1998 har godkendt for de første statsrapporter, ligesom rapporten så vidt muligt indeholder alle de oplysninger, der efter dispositionen skal indgå i statsrapporten. Rapporten indeholder derfor også oplysninger, der ikke direkte vedrører Danmarks opfyldelse af rammekonventionen.

Rammekonventionen om beskyttelse af nationale mindretal er den 23. april 1998 blevet bekendtgjort i Lovtidende C i den engelske version med en oversættelse til dansk. Et særtryk af bekendtgørelsen vedlægges (appendiks nr. 2). I Lovtidende C bekendtgøres alle traktater mellem Danmark og fremmede lande.

Udenrigsministeriet har endvidere i juni 1996 udgivet en brochure om Europarådet med særlig vægt på Europarådets arbejde med beskyttelse og fremme af menneskerettighederne. Brochuren, der kun foreligger på dansk, indeholder side 36-38 et afsnit om rammekonventionen om beskyttelse af nationale mindretal (appendiks nr. 3).

Ud over rammekonventionen om beskyttelse af nationale mindretal indeholder også det europæiske charter for regional- eller mindretalssprog regler til beskyttelse af nationale mindretal. Chartret blev underskrevet den 5. november 1992 og er hidtil blevet ratificeret af 8 lande. Den danske regering håber i den kommende folketingssamling at kunne fremlægge forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af chartret.

Generelle baggrundsoplysninger:

Den danske grundlov gælder, jf. § 1, for alle dele af Danmarks Rige (appendiks nr. 4).

Folkerettens stilling i den nationale retsorden

Alle danske myndigheder, herunder Folketinget, domstolene og de administrative myndigheder, er ved varetagelsen af deres funktioner forpligtede til at sikre opfyldelsen af de menneskerettighedsprincipper og -normer, der er indeholdt i Grundloven og de af Danmark ratificerede internationale instrumenter. De enkelte konventioner kan gøres til en bestanddel af national ret. Individets menneske- og frihedsrettigheder indgår som en naturlig del af det at være dansk samfundsborger.

Folketinget er underlagt den dømmende myndigheds kontrol. Danske domstole har kompetence til at erklære en lov, som Folketinget har vedtaget, for grundlovsstridig. Hvis domstolene finder, at en af Folketinget vedtaget lov er uforenelig med de menneskerettighedsprincipper og -normer, der er indeholdt i internationale instrumenter, som Danmark har ratificeret, vil domstolene kun respektere loven under forudsætning af, at det kan dokumenteres, at Folketinget havde kendskab til uoverensstemmelsen ved lovens udarbejdelse og havde til hensigt at tilsidesætte Danmarks folkeretlige forpligtelser.

Administrative myndigheder er underlagt domstolenes og Folketingets Ombudsmands kontrol. Domstolene er ansvarlige for retsplejen. Domstolenes uafhængighed og uvildighed er sikret i Grundloven, retsplejeloven og de af Danmark ratificerede menneskerettighedsinstrumenter, herunder navnlig artikel 6 i Den europæiske Menneskerettighedskonvention og artikel 14 i FN-konventionen om borgerlige og politiske rettigheder.

Domstolene har kompetence til at prøve de administrative myndigheders afgørelser og bestemmelser. Prøvelsesrettens omfang afhænger af sagens art og af de for sagen relevante love og administrative bestemmelser. Som hovedregel kan prøvelsesrettens omfang dog betragtes som stor. Spørgsmål vedrørende de administrative myndigheders forpligtelser i henseende til menneskerettigheder skal altid prøves ved de danske domstole.

I straffesager inddrages domstolene i sagens efterforskning, såfremt anklagemyndigheden ønsker at anvende tvangsmidler som telefonaflytning, ransagning af privat ejendom, frihedsberøvelse m.v., som kræver den dømmende myndigheds godkendelse i henhold til retsplejelovens bestemmelser. Domstolene skal sikre, at tvangsmidlerne er påkrævede efter sagens omstændigheder, og at en eventuel tilladt disposition ikke krænker individets menneskerettighedsgarantier, som er fastlagt i Grundloven eller i de af Danmark ratificerede internationale menneskerettighedsinstrumenter. Ved en straffesags afgørelse skal domstolene sikre, at tiltaltes rettigheder respekteres, og at tiltalte ikke dømmes, medmindre den pågældende er fundet skyldig og afgørelsen af skyldsspørgsmålet er hævet over enhver begrundet tvivl.

Ombudsmanden er en uafhængig myndighed, der vælges af Folketinget med beføjelse til at undersøge alle forhold vedrørende statens civile og militære forvaltning og, som hovedregel, den kommunale forvaltning. Ombudsmanden kan optage en sag til undersøgelse enten på grundlag af en klage f.eks.

indgivet af en borger, som er berørt af et bestemt forvaltningsanliggende, eller af egen drift. Tavs-hedspligt kan ikke påberåbes over for Ombudsmanden. Ombudsmanden har ikke beføjelse til at tage stilling til en klage ved bindende afgørelse. De midler, ombudsmanden har til sin rådighed, er adgang til at tilbagesende sagen til den oprindelige myndighed, henstillinger og videregivelse af oplysninger om ulovlig virksomhed til rette myndighed. I praksis har ombudsmanden stor indflydelse på de of-fentlige myndigheders forvaltning.

Danmark har et "dobbeltsystem", hvor internationale overenskomster, som Danmark bliver deltager i, ikke automatisk inkorporeres i den nationale ret. Når Danmark ønsker at følge en international over-enskomst, er det således nødvendigt at sørge for, at dansk ret opfylder den pågældende over-enskomsts bestemmelser. Der er imidlertid ikke nogen tvivl om, at folkeretten, herunder konventio-ner, er en væsentlig retskilde i Danmark.

I slutningen af 1970'erne og i 1980'erne foregik der i Danmark en debat om visse menneskerettig-hedskonventioners stilling i dansk ret, herunder den internationale konvention om borgerlige og poli-tiske rettigheder og Den europæiske Menneskerettighedskonvention på grund af disse traktaters sær-lige karakter af menneskerettighedstraktater i modsætning til andre internationale overenskomster. Den europæiske Menneskerettighedskonventions indflydelse på lovgivningsprocessen og ved natio-nale domstole var i lang tid temmelig begrænset, og der blev udtrykt tvivl om, hvorvidt det "dobbel-te" system forhindrede en effektiv anvendelse og opfyldelse af Den europæiske Menneskerettigheds-konvention ved danske domstole. Et ekspertudvalg bestående af menneskerettighedsekspertes m.fl. blev i 1990 nedsat for at undersøge forholdene, og i april 1992 vedtog Folketinget en lov om inkorpo-ration af Den europæiske Menneskerettighedskonvention med protokol 1 og 8. Den europæiske Men-neskerettighedskonvention er inkorporeret som en almindelig lov. Formålet med inkorporationen var at klarlægge retstilstanden via en national retsakt og skabe et udtrykkeligt grundlag for konventionens anvendelse i Danmark og dermed sikre, at Den europæiske Menneskerettighedskonventions stilling i retssystemet tydeliggøres og danner baggrund for et nærmere kendskab til konventionen og således skaber stor forståelse for menneskerettighedsprincipperne. Det kan anføres, at inkorporationen ho-vedsagelig har psykologiske konsekvenser ved at gøre advokater og retsanvendende myndigheder opmærksom på Den europæiske Menneskerettighedskonvention og de til konventionen knyttede or-ganer og ved at gøre det nemmere for nationale dommere at opnå et tidssvarende beskyttelsesniveau på menneskerettighedsområdet ved nationale domstolsafgørelser.

Demografiske oplysninger m.v.

Danmarks befolkning er på 5,29 mill. indbyggere. 95,3 procent af befolkningen er danskere, og det altovervejende flertal har dansk som deres modersmål. De største indvandrergupper er opregnet i vedlagte liste (appendiks nr. 5). Der er ingen officielle opgørelser over størrelsen af det tyske min-dretal i Sønderjylland, men det tyske mindretal har selv oplyst, at det omfatter ca. 15-20.000 menne-sker.

I 1997 var det danske bruttonationalprodukt 1.123,0 mia. Dkr. Nettogælden over for udlandet var i 1997 på 268,0 mia. Dkr. eller 23,9 procent af bruttonationalproduktet. Inflationsraten var i 1997 på 2,2 procent. Indkomsten per indbygger var i 1997 i gennemsnit 209.829 Dkr.

II. del. Gennemgang af Danmarks opfyldelse af rammekonventionens enkelte bestemmelser

Artikel 1

Beskyttelsen af nationale mindretal og af rettighederne og frihederne for personer, der tilhører disse mindretal, udgør en integrerende del af den internationale beskyttelse af menneskerettigheder og falder som sådan inden for rammerne af internationalt samarbejde.

Blandt andet gennem sit medlemskab af FN arbejder Danmark aktivt for beskyttelse af nationale mindretal og har med tiltrædelsen af konventionen om borgerlige og politiske rettigheder med virkning fra den 23. marts 1976 forpligtet sig til at beskytte etniske, religiøse eller sproglige mindretal, jf. konventionens artikel 27.

I 1992 vedtog FN's 47. generalforsamling ved resolution 47/135 en erklæring om rettighederne for personer, der tilhører nationale eller etniske, religiøse og sproglige mindretal. Danmark var medforlagsstiller til resolutionen, der fastslår en række vigtige rettigheder for personer, der tilhører sådanne mindretal. Erklæringen indebærer tillige en forpligtelse for staterne til at sikre udøvelsen af disse rettigheder. En resolution herom har hvert år siden vedtagelsen været på dagsordenen for såvel FN's generalforsamling som FN's Menneskerettighedskommission.

Fremme og beskyttelse af rettigheder for personer tilhørende mindretal er ligeledes omfattet af mandatet for FN's Højkommissær for Menneskerettigheder, jf. resolution 48/141 af 20. december 1993. I 1994 opfordrede FN's generalforsamling således Højkommissæren til inden for sit mandat at fremme gennemførelsen af FN-erklæringens principper og til at indlede en dialog med berørte regeringer herom. I den forbindelse har Højkommissæren iværksat et program for koordination og samarbejde med andre FN-organer vedrørende mindretal.

I resolution 1998/19 fra FN's Menneskerettighedskommissions 54. samling, opfordrede forslagsstillerne, herunder Danmark, bl.a. FN's særlige rapportører og arbejdsgrupper under Kommissionen til inden for deres mandat at fortsætte med opfølgning på enhver situation, som involverer mindretal.

Danmark har konsekvent ført en aktiv linie i OSCE-regi med hensyn til at fremme beskyttelsen af nationale mindretal. Dette illustreres konkret af, at en repræsentant for det tyske mindretal indgår som medlem af den danske delegation til implementeringsmøderne for OSCE's menneskelige dimension.

På det principielle plan bidrog Danmark aktivt til, at OSCE's (det daværende CSCE's) befattning med beskyttelsen af nationale mindretal tog et vigtigt skridt fremad i forbindelse med det andet møde vedrørende CSCE's menneskelige dimension i København i juni 1990.

Mødet vedtog en række nye forpligtelser i det såkaldte København-dokument. Danmark tilsluttede sig disse forpligtelser. Et særligt kapitel (kapitel IV, art. 30-40) omhandler rettigheder for personer, der tilhører nationale mindretal.

Dette kapitel fastsætter standarder, som går videre, end hvad der indtil da var blevet vedtaget af andre internationale organisationer. Teksten kom til at tjene som en vigtig inspirationskilde for Europarådets rammekonvention om beskyttelse af nationale mindretal.

Resultaterne fra København-mødet blev højtideligt stadfæstet af stats- og regeringsoverhovederne fra CSCE-medlemslandene i Paris-Charteret for et Nyt Europa fra november 1990.

OSCE-forpligtelserne er politisk, men ikke juridisk, bindende. Manglende overholdelse af forpligtelserne kan bringes op i de forskellige OSCE-fora, af OSCE's missioner samt af Højkommissæren for Nationale Mindretal (HCNM), der blev oprettet i 1992.

HCNM skal foretage "tidlig varsling", dvs. reagere på etniske spændinger eller andre mindretalsproblemer, der vil kunne udvikle sig til konflikt. Højkommissæren kan rette henvendelse direkte til parterne, hvis en udvikling synes truende, eller hvis han finder, at der kan være grund til at gøre opmærksom på særlige forhold. Gennem dette "stille diplomati" arbejdes der på løsninger, som skal kunne afværge senere konflikter. Hvis parterne ikke er indstillet på mægling, kan Højkommissæren bringe sagen til egentlig behandling i OSCE.

Danmark har konsekvent støttet Højkommissæren i hans arbejde med at fremme beskyttelsen af de nationale mindretals rettigheder i de nye OSCE-medlemslande.

Danmark har herudover ratificeret følgende internationale konventioner, der også finder anvendelse på det tyske mindretal i Danmark:

- Den Europæiske Menneskerettighedskonvention
- FN Konventionen om økonomiske, sociale og kulturelle Rettigheder
- FN Konventionen om afskaffelse af alle former for Racediskrimination

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention samt dennes tillægsprotokoller er ved lov nr. 285 af 29. april 1992 med senere ændringer inkorporeret i dansk ret. Spørgsmålet om inkorporering af de øvrige nævnte FN Konventioner er under overvejelse i Justitsministeriet.

Artikel 2

Bestemmelserne i nærværende rammekonvention skal anvendes i god tro, i en atmosfære af forståelse og tolerance og i overensstemmelse med principperne for godt naboskab, venskabelige forbindelser og samarbejde mellem stater.

Artikel 3

1. Enhver person, der tilhører et nationalt mindretal, skal have ret til frit at vælge at blive behandlet som tilhørende et sådant mindretal eller ej, og dette valg eller udøvelsen af de rettigheder, der er forbundet med dette valg, skal ikke have nogen ugunstige følger.

2. Personer, der tilhører nationale mindretal, kan udøve de rettigheder og nyde de friheder, der følger af de principper, der er nedfældet i nærværende rammekonvention, individuelt så vel som i fællesskab med andre.

Af historiske grunde betegnes det tyske mindretal i Danmark som et nationalt mindretal, og Danmark har derfor i forbindelse med ratifikation af rammekonventionen afgivet erklæring om, at rammekonventionen skal gælde for dette mindretal.

I den danske regerings erklæring af 29. marts 1955 (København-erklæringen omtalt nedenfor under artikel 18, stk. 1) fastslås det, at bekendelsen til tysk nationalitet og tysk kultur er fri og ikke af myndighederne må bestrides eller efterprøves.

Adgangen for personer, der tilhører det tyske mindretal i Sønderjylland, til frit at vælge at blive betragtet som tilhørende dette mindretal eller ej er efter dansk ret ikke undergivet nogen begrænsninger, ligesom dette valg efter dansk ret ikke er forbundet med nogen ugunstige følger. Endvidere kan personer, der tilhører det tyske mindretal i Sønderjylland, efter dansk ret både udøve de rettigheder og nyde de friheder, hvorved den danske lovgivning opfylder Danmarks forpligtelser efter rammekonventionen, individuelt såvel som i fællesskab med andre.

Der findes ikke i den danske grundlov eller lovgivning i øvrigt nogen definition af begrebet nationalt mindretal. Der findes imidlertid enkeltstående lovbestemmelser, der særligt omhandler det tyske mindretal. Som eksempler kan nævnes de nedenfor under artikel 12, stk. 2, 13 og 15 omtalte bestemmelser i lov om valg til Folketinget, lov om kommunale valg, lov om folkebiblioteker m.v., lov om friskoler og private grundskoler m.v. samt bekendtgørelse om statens uddannelsesstøtte.

Danmarks Statistik er den centrale statistiske myndighed i Danmark. Lov om Danmarks Statistik fastlægger rammerne for institutionens virke. Institutionen ledes af en uafhængig styrelse, som træffer beslutning om institutionens arbejdsplan inden for de i finansloven fastsatte rammer.

Statistiske oplysninger om samfundsforhold er et af Danmarks Statistiks centrale arbejdsområder. Statistiske oplysninger om samfundsforhold er næsten udelukkende baseret på de oplysninger, der opbevares i det administrative register, det centrale personregister. De statistiske oplysninger omfatter ajourførte oplysninger om alder, køn, ægtestand, statsborgerskab, fødested, nuværende bopæl og familiemæssige forhold. Endvidere indeholder registret løbende oplysninger om fødsler, dødsfald, flyt-

ning inden for landets grænser, indvandring og udvandring. Registret indeholder ingen oplysninger om etniske grupper, religion eller sprog, som kunne anvendes til statistik om andre mindretal end fremmede statsborgere og personer, der er født uden for Danmark.

Der er således ingen officielle opgørelser over størrelsen af det tyske mindretal nord for den dansk/tyske grænse, men det tyske mindretal har selv oplyst, at det omfatter ca. 15-20.000 mennesker. Det tyske mindretal i Sønderjylland bor hovedsagelig i den sydlige og østlige del af Sønderjyllands Amt, hvor de udgør mellem 5 og 20% af befolkningen i områdets kommuner. Desuden lever medlemmer af det tyske mindretal spredt over andre dele af Sønderjyllands Amt.

Det tyske mindretals sociologiske struktur svarer til den danske i området, som er kendetegnet ved landbrug og små virksomheder med enkelte større industrielle virksomheder som undtagelse.

Medlemmerne af det tyske mindretal behersker tysk og taler ligeledes dansk. En større del, især af landbefolkningen, anvender traditionelt i daglig tale også den danske dialekt "sønderjysk". Resten bruger traditionelt "højtysk".

Oplysning om befolkningerne på Færøerne og i Grønland.

Færøerne og Grønland, beliggende i Nordatlanten, er selvstyrende områder indenfor den danske stat.

Indenfor statens rammer indførtes henholdsvis i 1948 og 1979 vidtgående selvstyre, hjemmestyre, for disse samfund som territorial/geografisk definerede. Disse hjemmestyreordninger er ikke baseret på etniske eller sproglige kriterier. Befolkningerne i disse territorier er således ikke under internationale konventioner defineret som minoriteter i Danmark.

Den danske grundlov bestemmer, at den er gældende for alle dele af det danske rige. Færøerne og Grønland er dele af det danske rige, og grundloven sikrer hvert af disse samfund, Færøerne og Grønland, to ud af 179 sæder i det danske parlament. I kraft af grundlovens generelle anvendelse bringes den færøske og grønlandske befolkning på lige fod med danske som danske statsborgere.

Dansk statsborgerskab og de frihedsrettigheder, der følger deraf, opnås ved fødsel indenfor riget (Danmark, Grønland og Færøerne) af danske forældre/moder.

Ved lovene om hjemmestyre af henholdsvis 1948 og 1979 har det danske Folketing delegeret lovgivende og administrativ kompetence til hjemmestyrets myndigheder, som består af den folkevalgte lovgivende forsamling, *Lagting/Landsting*, og regeringen, *Landsstyret*. Der henvises til lov om Færøernes hjemmestyre og lov om Grønlands hjemmestyre (appendiks nr. 6 og 7).

Hjemmestyrelovene muliggjorde, at Færøerne og Grønland kunne overtage ansvaret for næsten alle sagsområder, som udelukkende vedrører disse samfund, således som de geografisk er defineret.

Sproget i disse landsdele er forskelligt fra det danske sprog. Hjemmestyreløvene fastsætter færøsk henholdsvis grønlandsk som hovedsprog for disse områder, medens dansk skal læres grundigt, og begge sprog, d.v.s. det lokale sprog og dansk, kan bruges i offentlige forhold.

Den del af befolkningen, som er født henholdsvis på Færøerne og i Grønland, og som således deler disse landsdeles kultur og sprog, udgør majoriteten af befolkningen i disse landsdele.

Artikel 4

1. Parterne forpligter sig til at sikre personer, der tilhører nationale mindretal, retten til lighed for loven og lige beskyttelse i henhold til loven. I denne henseende skal enhver forskelsbehandling, der hviler på tilhørsforholdet til et nationalt mindretal, være forbudt.

2. Parterne forpligter sig til om nødvendigt at tage passende forholdsregler med henblik på inden for alle områder af det økonomiske, sociale, politiske og kulturelle liv at fremme den fulde og effektive ligestilling mellem personer, der tilhører et nationalt mindretal, og personer, der tilhører flertallet. I denne henseende skal de tage passende hensyn til de særlige forhold, som personer, der tilhører nationale mindretal, lever under.

3. De forholdsregler, som tages i overensstemmelse med stk. 2, skal ikke anses for at være diskriminerende.

Stk. 1

Det tyske mindretal i Danmark er beskyttet af bestemmelsen i grundlovens § 70, hvorefter ingen på grund af sin trosbekendelse eller afstamning må berøves adgang til den fulde nydelse af borgerlige og politiske rettigheder (appendiks nr. 4). Der kan endvidere henvises til afsnit I, pkt. 2 og 12, samt afsnit II, pkt. 6, i den nedenfor under artikel 18, stk. 1, omtalte København-erklæring.

Artikel 4 har således ikke nødvendiggjort ændringer af lovgivningen i Danmark, idet det tyske mindretal i Danmark allerede havde de rettigheder, der fremgår af artikel 4. Der er ingen overvejelser om at ændre retstilstanden på det pågældende område.

Stk. 2 og 3

Det økonomiske liv

Arbejdsmarkedsområdet

Efter lov om en aktiv arbejdsmarkedspolitik (appendiks nr. 8) gælder ens rettigheder og pligter for dagpengeberettigede ledige uanset hvilken national gruppe, pågældende personer tilhører. Personer tilhørende det tyske mindretal i Sønderjylland får de samme tilbud i medfør af aktivloven, som andre forsikrede ledige. Der er således ikke iværksat særlige foranstaltninger for det tyske mindretal inden for arbejdsmarkedsområdet.

Begrundelsen herfor er, at det tyske mindretal allerede er fuldt integreret på det sønderjyske arbejdsmarked. Der er typisk tale om to-sprogede personer, som er fuldstændigt ligestillede med den danske arbejdskraft på arbejdsmarkedet, og som dermed ikke har behov for særlige foranstaltninger for at integrere dem yderligere.

Erhvervsudviklingsområdet

Det tyske mindretal i Danmark bor fortrinsvis i Sønderjylland. Der er for øjeblikket ikke nogle målbare forskelle i erhvervsudviklingen i de områder, der har en høj koncentration af personer fra det tyske mindretal, set i forhold til de områder, der har en lav koncentration.

Den danske støtte til erhvervsudvikling i Sønderjylland er fastsat efter kriterier, som ikke diskriminerer områderne med høj koncentration af tyske mindretal i forhold til de øvrige områder.

Der er tre regionale støtteordninger, hvori Sønderjylland indgår. Disse støtteordninger, der finansieres af en regionalfond under Den Europæiske Union, skal fremme erhvervsudviklingen og turismeudviklingen m.v. i bl.a. Sønderjylland, og ingen af disse støtteordninger indeholder elementer, som kan virke diskriminerende for det tyske mindretal i Danmark

Da der således hersker fuld og effektiv ligestilling mellem det tyske mindretal og flertallet på erhvervsudviklingsområdet, har Danmark ikke fundet grundlag for at iværksætte særlige forholdsregler over for mindretallet inden for dette område.

Landbrugsområdet

Lovgivningen og støtteordninger vedrørende landbrugs- og fødevarereproducerende virksomheder administreres på grundlag af den enkelte borgers konkrete erhvervs- og strukturmæssige forhold, uden skelen eller hensyntagen til vedkommendes nationale sindelag.

Personer og virksomheder med tilknytning til det tyske mindretal kan i dag fuldt ud betragtes som integreret i dansk landbrugserhverv og står ikke på nogen måde tilbage for eller afviger fra den del af landbrugserhvervet, som udøves af personer med dansk sindelag.

På denne baggrund har Danmark ikke fundet grundlag for at iværksætte særlige forholdsregler over for mindretallet inden for landbrugsområdet.

Det sociale liv

Det sociale område er omfattet af København-erklæringen. Det fastslås således i afsnit II, pkt. 3, i den nedenfor under artikel 18, stk. 1, omtalte København-erklæring, at bl.a. børnehaver som følge af det i Danmark gældende princip om undervisningsfrihed kan oprettes i henhold til lovgivningen herom.

Af lov om social service § 9 fremgår, at daginstitutioner kan drives af en eller flere kommuner eller som selvejende institutioner efter aftale med kommunen (appendiks nr. 9). En anden organisationsform for dagtilbud er puljeordninger efter servicelovens § 11. Kommunen yder et tilskud pr. barn og indgår aftale med puljeordningen om drift af ordningen. Der er ikke fastsat regler for størrelsen af det kommunale tilskud til en puljeordning. For så vidt angår selvejende institutioner betaler kommunen institutionens driftsudgifter og fastsætter rammer for institutionens budget. Såfremt en selvejende institution modtager økonomiske midler fra anden side f.eks. fra tyske fonde til driften af daginstitutionen, medtages midlerne ved fastsættelsen af forældrebetalingen, således at disse indtægter bevirker nedsættelse af forældrenes betaling. Er midlerne bestemt til særlige formål, anvendes midlerne dog alene hertil og påvirker ikke forældrebetalingen.

Anvisning af plads i et dagtilbud sker som hovedregel efter et ancinnitetsprincip, jf. § 12, stk. 2. Selvejende institutioner og puljeordninger, der er oprettet med et specielt formål, kan dog give fortrinsret til bestemte grupper af børn, såfremt dette fremgår af den aftale, der indgås mellem dagtilbud og kommunen. Socialministeriet har på side 42 i dets vejledning om dagtilbud m.v. til børn anført, at børn af forældre, der tilhører det tyske mindretal, bør gives fortrinsret til pladser i mindretallets dagtilbud, forudsat disse er oprettet som selvejende institutioner eller som puljeordninger. Der henvises i den forbindelse til socialministerens brev af 11. december 1998 til Deutscher Schul- und Sprachverein (appendiks nr. 10).

De lokale skole- og børnehaveforeninger, der er sammensluttet i Deutscher Schul- und Sprachverein, driver 24 børnehaver og 1 fritidshjem i 14 kommuner i Sønderjyllands Amt. Af de 25 institutioner er de 21 selvejende institutioner med en kommunal driftsoverenskomst, 2 institutioner drives som puljeordninger, mens de 2 sidste mere eller mindre drives uden kommunale tilskud. Antallet af børn indskrevet i de 25 institutioner har gennem de seneste år været på omkring 700 børn. Der kan i øvrigt henvises til de nedenfor under artikel 13 omtalte skolefritidsordninger samt til det nedenfor under artikel 15 anførte vedrørende Socialdienst Nordschleswig.

På baggrund af de ovenfor omtalte almindelige regler og den ovenfor nævnte anbefaling vedrørende fortrinsret til pladser i mindretallets dagtilbud finder Danmark, at der på det sociale område hersker fuld og effektiv ligestilling mellem personer, der tilhører det tyske mindretal, og personer, der tilhører flertallet. Danmark har derfor ikke fundet grundlag for i øvrigt at iværksætte særlige forholdsregler over for mindretallet inden for dette område.

Det politiske liv

På dette område eksisterer der særlige forholdsregler med henblik på at fremme den fulde og effektive ligestilling af det tyske mindretal, jf. de nedenfor under artikel 15 omtalte regler i § 12, stk. 1,3. pkt., i folketingsvalgloven og § 33, stk. 1,2. pkt., i lov om kommunale valg. Disse regler og den i øvrigt under artikel 15 beskrevne ordning, herunder vedrørende Kontaktudvalget for det Tyske Mindretal og Det Tyske Mindretals Sekretariat i København, sikrer derfor den fulde og effektive ligestilling mellem personer, der tilhører det tyske mindretal, og personer, der tilhører flertallet, og Danmark har derfor ikke fundet grundlag for i øvrigt at iværksætte særlige forholdsregler.

Det kulturelle liv

På det kulturelle område er der truffet særlige forholdsregler med henblik på at fremme den fulde og effektive ligestilling af det tyske mindretal. Der kan henvises til de nedenfor under artikel 5 omtalte særlige tilskud til det tyske mindretals biblioteksvæsen og kulturelle aktiviteter. På baggrund af disse tilskud og de i øvrigt under artikel 5 og 6 beskrevne ordninger er der fuld og effektiv ligestilling mellem personer, der tilhører det tyske mindretal og personer, der tilhører flertallet, og Danmark har derfor ikke i øvrigt fundet grundlag for at iværksætte andre særlige forholdsregler.

På undervisningsområdet er der også truffet særlige forholdsregler med henblik på at fremme den fulde og effektive ligestilling af det tyske mindretal. Der kan for så vidt angår friskoler og private grundskoler henvises til det nedenfor under artikel 13 anførte vedrørende sproget i de tyske mindretalsskoler, dispensationen fra kravene til disse skolers elevtal samt det særlige supplerende tilskud til disse skoler. For så vidt angår efterskoler kan der henvises til det samme sted anførte vedrørende sproget samt de særlige tilskudsbetingelser. Endelig kan der henvises til den nedenfor under artikel 12, stk. 2, omtalte særlige regel vedrørende mindretallets adgang til at få uddannelsesstøtte til uddannelser i Tyskland. På baggrund af disse særordninger og de i øvrigt under artikel 12 omtalte ordninger er der fuld og effektiv ligestilling mellem personer, der tilhører det tyske mindretal og personer, der tilhører flertallet, og Danmark har derfor ikke i øvrigt fundet grundlag for at iværksætte særlige forholdsregler på undervisningsområdet.

På det kirkelige område er der også truffet særlige forholdsregler med henblik på at fremme den fulde og effektive ligestilling af det tyske mindretal, jf. den nedenfor under artikel 5, stk. 1, omtalte ordning vedrørende ansættelse af ligestillede sognepræster inden for folkekirken i de Sønderjyske købstæder. På grundlag af denne ordning og den i øvrigt under artikel 5, stk. 1, beskrevne ordning er der fuld og effektiv ligestilling mellem personer, der tilhører det tyske mindretal og personer, der tilhører flertallet, og Danmark har derfor ikke i øvrigt fundet grundlag for at iværksætte yderligere særlige forholdsregler på dette område.

Artikel 5

1. Parterne forpligter sig til at fremme betingelserne, der er nødvendige for, at personer, der tilhører nationale mindretal, kan vedligeholde og udvikle deres kultur og bevare de vigtigste elementer af deres identitet, især deres religion, sprog, traditioner og kulturelle arv.

2. Uden at det skal have indvirkning på forholdsregler, der tages i medfør af deres almindelige integrationspolitik, skal parterne afstå fra at føre en politik eller gennemføre nogen praksis, der går ud på at assimilere personer, der tilhører nationale mindretal, imod deres vilje og skal beskytte disse personer mod enhver handling, der sigter mod sådan assimilation.

Det har ikke været nødvendigt at ændre lovgivningen i Danmark som følge af ratifikationen af artikel 5, idet der i forvejen eksisterer sådanne betingelser for det tyske mindretal i Sønderjylland som forudsat i stk. 1, ligesom mindretallet i forvejen nyder den beskyttelse som stk. 2 forudsætter.

Stk. 1

Religion

Langt de fleste af de personer, som hører til det tyske mindretal i Sønderjylland, er i trosmæssig henseende evangelisk-lutherske. De er enten medlemmer af den danske folkekirke eller tilhører en af de tyske frimenigheder i Sønderjylland. Hensynet til den kirkelige betjening af denne del af mindretallet har siden genforeningen i 1920 været tilgodeset gennem den kirkelige lovgivning. Det bemærkes i denne forbindelse, at de tyske frimenigheder i Sønderjylland udgør en del af de Nordslesvigske evangelisk-lutherske menigheder under den Nordelbische Kirche i Nordtyskland og således kan virke i sammenhæng med menighederne syd for grænsen. Det tyske mindretals særlige interesse i at pleje bl.a. sine religiøse forbindelser med Tyskland er anerkendt i afsnit II, pkt. 8, i den nedenfor under artikel 18, stk. 1, omtalte København-erklæring.

Den kirkelige lovgivning omfatter bortset fra de evangelisk-lutherske frimenigheder ikke trossamfund uden for folkekirken. Personer fra det tyske mindretal, der tilhører en af de evangelisk-lutherske frimenigheder, nyder samme ret som resten af landets borgere til at praktisere deres tro, jf. Grundlovens § 67 (appendiks nr. 4).

Ved kgl. resolution af 15. december 1920, jf. Kirkeministeriets bekendtgørelse nr. 400 af 23. august 1921 (appendiks nr. 11), blev det bestemt, at der i byerne Haderslev, Aabenraa, Sønderborg og Tønder skulle være ansat to ligestillede sognepræster for henholdsvis den danske og tyske menighed inden for folkekirken. Denne ordning er fremdeles gældende. De to præster er i deres embedsgerning uafhængige af hinanden og aflønnes på samme måde som andre præster i folkekirken. Medlemmer af den danske og tyske menighed kan frit vælge, hvem af præsterne de ønsker at blive betjent af. Der henvises til bekendtgørelsens § 3.

Et medlem af en menighed inden for folkekirken har, jf. § 9, stk. 1, i lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m., ret til at få den lokale sognekirke stillet til rådighed til

1. udførelse af kirkelige handlinger ved en præst i folkekirken, der ikke er ansat ved kirken og
2. til foretagelse af ægtevielse eller begravelse ved en præst for en evangelisk-lutherske frimenighed

Et medlem af sognemenigheden med tilknytning til det tyske mindretal vil således have ret til at få foretaget ægtevielse eller begravelse i sin egen sognekirke ved en præst i de tyske frimenigheder i Sønderjylland.

Ifølge samme lovs § 8 vil mindst 10 af sognemenighedens medlemmer kunne få sognekirkens stillet til rådighed til afholdelse af gudstjeneste ved

1. en anden præst i folkekirken end den eller de præster, der er ansat ved kirken,
2. en præst for en evangelisk-luthersk frimenighed eller
3. en præst for en evangelisk-luthersk menighed uden for Danmark.

Det tyske mindretal kan således ifølge lovgivningen under visse betingelser få afholdt gudstjenester i folkekirkens kirker ved evangelisk-lutherske præster fra Tyskland. Anmodninger om brug af sognekirker til gudstjenester og kirkelige handlinger skal fremsættes over for menighedsrådet.

Medlemmer af sognemenigheden, der hører til det tyske mindretal, har på lige fod med de øvrige medlemmer af menigheden valgret til og er ligeledes valgbare til menighedsråd i overensstemmelse med reglerne i lov om valg til menighedsråd (appendiks nr. 12).

Tyske frimenigheder i Sønderjylland sidestilles med de danske evangelisk-lutherske frimenigheder i henseende til brug af folkekirkens kirker, jf. lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m. §§ 14 og 15 (appendiks nr. 13). Biskoppen kan ifølge loven tillade, at en folkekirkelig kirke stilles til rådighed for bl.a. en tysk frimenighed, hvis anmodning om brug af kirken er fremsat af mindst 10 medlemmer af frimenigheden med bopæl i sognet, og hvis frimenighedens brug af kirken ikke vil hindre de folkekirkelige menigheders brug af kirken. Efter forhandling med menighedsrådet udfærdiger biskoppen et regulativ om frimenighedens brug af kirken.

Specielt med hensyn til de tyske frimenigheders brug af folkekirkens kirker kan det oplyses, at biskopperne over Ribe og Haderslev stifter har godkendt, at der holdes gudstjenester på tysk ved frimenighedernes gudstjenester og kirkelige handlinger, og at frimenighederne anvender den Nordelbiske kirkes lære og ritus. De omtalte regulativer for evangelisk-lutherske frimenigheders brug af folkekirkens kirker indholder regler om, at frimenigheden holder gudstjeneste på forud fastsatte tidspunkter på bestemte søndage i hver måned, gudstjeneste i forbindelse med de kirkelige højtider, hvortil kommer konfirmationsgudstjenester. Ifølge regulativerne kan de enkelte frimenigheder anvende kirken til ægtevielser og begravelser.

Ifølge grundlovens § 4 er den evangelisk-lutherske kirke den danske folkekirke og understøttes som sådan af staten. Andre trossamfund modtager ikke økonomisk støtte fra staten. På den anden side har medlemmer af andre trossamfund i modsætning til medlemmer af folkekirken ret til ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst at fradrage ydelser til deres respektive trossamfund.

Lovgivningen forudsætter, men opregner ikke specielt godkendte trossamfund (religioner). Der vedlægges en liste over de trossamfund, der efter ansøgning er godkendt af den danske stat (appendiks nr. 14). Efter § 16 i lov om ægteskabs indgåelse og opløsning (appendiks nr. 15) kan kirkelig vielse

finde sted inden for 1. folkekirken, 2. de anerkendte trossamfund, og 3. andre trossamfund, der har præster, som af kirkeministeren er bemyndiget til at foretage vielser. I medfør af denne bestemmelse har Kirkeministeriet siden lovens ikrafttræden i 1970 løbende bemyndiget præster for de tyske frime-nigheder i Sønderjylland til at foretage vielser med borgerlig gyldighed.

Ifølge lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m. § 17 er kirkesproget dansk, men biskop-pen kan tillade anvendelse af fremmede sprog ved gudstjenester og kirkelige handlinger. I Kirkemini-steriets bekendtgørelse nr. 400 af 23. august 1921 er det bl.a. fastsat, at ingen af præsterne i den dan-ske og den tyske folkekirkemenighed i Haderslev, Aabenraa, Sønderborg og Tønder er forpligtet til at udføre embedshandlinger i andet sprog end det, som er præstens eget, og at den danske præst giver konfirmandundervisning i det danske sprog og den tyske i det tyske sprog.

Som anført er de kompetente myndigheder i relation til brug af folkekirkens kirker, dels biskopperne over Ribe og Haderslev stifter som statslige regionale myndigheder dels menighedsrådene, der er folkevalgte organer.

De bestemmelser, der er omtalt ovenfor tilgodeser hensynet til, at det tyske mindretal kan bevare de-res kirkelige særpræg. Danmark finder ikke anledning til at iværksætte yderligere konkrete eller gene-relle foranstaltninger.

Sprog

De ordninger, der er omtalt nedenfor under artikel 9 – 13 tilgodeser hensynet til, at det tyske mindre-tal kan bevare deres sprog. Danmark finder ikke anledning til at iværksætte yderligere konkrete eller generelle foranstaltninger.

For så vidt angår sproget på Færøerne og i Grønland kan der henvises til det ovenfor under artikel 3 anførte.

Traditioner

De ordninger, der i relation til artikel 5, stk. 1, er omtalt vedrørende religion, kulturområdet, samt sprog, tilgodeser tillige hensynet til, at det tyske mindretal inden for rammerne af lovgivningen kan bevare deres traditioner. Danmark finder ikke anledning til at iværksætte yderligere konkrete eller generelle foranstaltninger.

Kulturområdet

Afsnit II i den nedenfor under artikel 18, stk. 1, omtalte København-erklæring fastslår følgende gene-relle principper af speciel relevans for kulturområdet:

Bekendelsen til tysk kultur er fri og må ikke bestrides eller efterprøves af myndighederne. Den danske Regering anbefaler, at der inden for rammerne af de til enhver tid gældende regler for radioens benyttelse tages rimeligt hensyn til det tyske mindretal. Det tyske mindretals særlige interesse i at pleje sine kulturelle forbindelser med Tyskland anerkendes.

Disse principper følges i praksis. Endvidere er det tyske mindretal ligestillet med andre borgere i forhold til den danske lovgivning på Kulturministeriets område. Rammekonventionen har derfor ikke gjort det nødvendigt at gennemføre specielle lovændringer eller andre foranstaltninger på kulturområdet med henblik på at sikre, at det tyske mindretal kan vedligeholde og udvikle deres kultur og bevare deres kulturelle arv.

At det tyske mindretal er ligestillet med andre borgere i forhold til den danske lovgivning på kulturområdet vil sige, at mindretallet har adgang til kunstneriske uddannelser og mulighed for støtte til aktiviteter i henhold til de generelle regler i blandt andet musikloven, teaterloven og museumsloven.

Den praktiske administration af lovgivningen på kulturområdet er efter det såkaldte "arms-længde-princip" i videst muligt omfang lagt ud til institutioner, råd, nævn, organisationer m.v. Hertil kommer, at de kulturelle aktiviteter i lokalområderne i vidt omfang støttes ud fra lokale, kommunale overvejelser, blandt andet i henhold til de almindelige kommunalretlige grundsætninger om kommuners opgavevaretagelse (kommunalfuldmagtsreglerne). Det følger af kommunalfuldmagtsreglerne, at kommuner og amtskommuner uden hjemmel i skreven lov lovligt kan varetage opgaver med henblik på etablering og opretholdelse af borgernes mulighed for aktiviteter på det kulturelle område, herunder ved at kommunen eller amtskommunen yder støtte til arrangementer og aktiviteter af generel oplysende og kulturel karakter.

Kommunale myndigheders decentrale forvaltning af kulturområdet er i de senere år på forsøgsbasis søgt yderligere forstærket ved lov om regionale kulturforsøg (appendiks nr. 16). Lovens formål er at give større dispositionsfrihed på det regionale/lokale niveau i forhold til arten af aktiviteter og ressourcer, og at skabe grundlag for at konkrete indsatser på kulturområdet i højere grad tilpasses de forskellige lokale forhold og behov. Loven giver kulturministeren mulighed for at indgå 3-årige aftaler med en forsøgsregion (en amtskommune, en større primærkommune eller en gruppe af kommuner). I disse aftaler kan visse bestemmelser i blandt andet lovene om musik, teatre og museer fraviges, og regionen modtager i forsøgsperioden en årlig rammebevilling til de kulturelle aktiviteter, der er omfattet af forsøgsaftalen.

En sådan forsøgsaftale er blandt andet indgået mellem Kulturministeriet og Sønderjyllands Amtskommune for perioden 1. januar 1997 til 31. december 1999 (appendiks nr. 17 og 18). Det særlige ved aftalen med Sønderjylland er, at den i kapitel 2 og 4.4 indeholder bestemmelse om intensiveret samarbejde mellem danske og tyske institutioner m.v. på begge sider af grænsen. Forslag fra de to mindretal til grænseoverskridende projekter vil derfor også kunne tages i betragtning.

Det tyske mindretal har oplyst, at mindretallet i 1998 i henhold til forsøgsaftalen har modtaget et tilskud på 50.000 Dkr. til to koncertrækker.

Hertil kommer, at der af Kulturministeriets andel i tips- og lottomidlerne årligt ydes en generel bevilgning på 50.000 Dkr. til det tyske mindretals kulturelle aktiviteter.

For også at fremme en effektiv ligestilling på biblioteksområdet ydes der i henhold til § 16, stk. 1, i lov om Folkebiblioteker m.v. et særligt statsligt tilskud på ca. 2,3 mio. Dkr. årligt til det tyske mindretals biblioteksvæsen (appendiks nr. 19). Tilskud ydes også fra amtskommune og primærkommuner – disse tilskud udgjorde ifølge oplysninger fra det tyske mindretal i 1998 378.000 Dkr. fra Sønderjyllands Amtskommune og 321.021 Dkr. fra kommunerne i Sønderjyllands Amt. Det tyske mindretals biblioteksvæsen har et centralbibliotek, tre kommunebiblioteker og tre mobile biblioteker. Samlingen er på ca. 200.000 bøger fra tysk litteratur.

Stk. 2

Der er ikke iværksat forholdsregler eller forekommet handlinger, der går ud på at assimilere medlemmer af det tyske mindretal mod deres vilje.

For så vidt angår den generelle danske integrationspolitik, der ikke har betydning for det tyske mindretal i Sønderjylland, henvises til nedenstående uddrag fra Indenrigsministeriets bidrag til Danmarks 4. periodiske rapport i henhold til FN-konvention om borgerlige og politiske rettigheder, der vedlægges i sin helhed (appendiks nr. 20). Uddraget vedrører artikel 2 og 12 i FN-konvention om borgerlige og politiske rettigheder.

Folketinget vedtog den 26. juni 1998 lov om integration af udlændinge i Danmark (integrationslov), der træder i kraft den 1. januar 1999 (appendiks nr. 21).

Loven er den første egentlige integrationslov i Danmark, idet der ikke tidligere har været et særligt samlet regelsæt på dette område.

Den overordnede målsætning med loven er, at flygtninge og indvandrere skal blive ydende medlemmer af det danske samfund på lige fod med danske statsborgere. Dette skal ske ved, at integrationsindsatsen udvides betydeligt både kvantitativt og kvalitativt. Herudover indebærer loven, at både flygtninge og indvandrere skal modtage integrationstilbud. Efter de hidtil gældende regler omfatter integrationsindsatsen kun flygtninge.

Den forventede hovedvirkning af loven er, at nyankomne udlændinge kommer i beskæftigelse så hurtigt som muligt, og loven indeholder både for den enkelte udlænding og for myndighederne en række muligheder og incitamenter, der vil være fremmende herfor.

Det har endvidere været et formål med integrationsloven at skabe en mere jævn geografisk fordeling af udlændinge i Danmark.

Ved integrationsloven omlægges ansvaret for integrationsindsatsen fra staten/Dansk Flygtningehjælp til kommunerne. Kommunerne vil således få det overordnede ansvar for varetagelsen af de enkelte elementer i integrationsindsatsen, herunder for boligplacering, for tilrettelæggelse af introduktionsprogrammer og for udbetaling af ydelser.

Boligplaceringen sker på baggrund af en ordning, hvorefter der som udgangspunkt skal aftales eller fastsættes kvoter, der angiver, hvor mange flygtninge og flygtningelignende personer, der skal boligplaceres i de enkelte kommuner. Ordningen indebærer, at samtlige landets kommuner skal være med til at skaffe boliger til flygtninge.

Efter integrationsloven kan flygtninge, der deltager i et introduktionsprogram, flytte til en anden kommune og fortsætte introduktionsprogrammet i denne kommune, hvis kommunalbestyrelsen i tilflytningskommunen godkender at overtage ansvaret for programmet. Kommunalbestyrelsen er forpligtet til at overtage ansvaret for programmet, hvis flytningen er af væsentlig betydning for den pågældendes integrationsforløb, eller hvis særlige personlige forhold i øvrigt taler herfor.

Flytning er eksempelvis af væsentlig betydning, hvis en udlænding opnår beskæftigelse, virksomhedspraktik eller optages på en uddannelsesinstitution i en anden kommune, hvortil der ikke umiddelbart er transportmuligheder. Også sygdom blandt nære pårørende eller en eventuel ægtefælles integrations-, arbejds- eller uddannelsesmuligheder vil være at anse for personlige forhold, der kan føre til, at en anden kommune skal overtage ansvaret for introduktionsprogrammet. Tilflytningskommunen kan således kun under visse betingelser nægte at overtage ansvaret for en tilflyttende flygtnings introduktionsprogram.

Hvis en flygtning flytter, uden at kommunalbestyrelsen i tilflytningskommunen godkender at overtage ansvaret for introduktionsprogrammet, kan der ske nedsættelse eller ophør af introduktionsydelsen. I den forbindelse er det afgørende, at introduktionsydelsen er en del af det samlede tilbud om hjælp til integration. Det er således en betingelse for at få ydelsen, at man opfylder de krav, som stilles i loven. Kommunen skal desuden ved den konkrete afgørelse om nedsættelse af ydelsen tage hensyn til grunden til, at den pågældende er flyttet, og til behovet for fortsat at modtage ydelsen.

Lovens bestemmelser om boligplacering er nødvendige for at realisere lovens formål om en jævn geografisk fordeling af udlændinge og for at sikre en sammenhængende og effektiv integrationsindsats. Det er endvidere af væsentlig betydning for kontinuiteten og sammenhængen i den enkelte flygtnings integrationsforløb, at flygtningene bliver boende i den samme kommune, så længe introduktionsprogrammet løber.

For at sikre at den konkrete anvendelse af reglerne ikke kommer i strid med rettighederne i FN-konventionen om borgerlige og politiske rettigheder, er der både i lovens tekst og bemærkningerne hertil angivet, hvilke kriterier der skal ligge til grund for afgørelser om at fortsætte introduktionsprogram og for at nedsætte introduktionsydelsen. Det er i denne forbindelse afgørende, at kommunerne har pligt til at vælge den mindst indgribende foranstaltning i forhold til den enkelte flygtning. Lovens udformning sikrer således, at der proportionalitet mellem lovens formål og den enkelte afgørelse.

Efter integrationsloven skal nyankomne udlændinge, der er fyldt 18 år og omfattet af integrationsloven, tilbydes et introduktionsprogram, der tilrettelægges af den ansvarlige kommune. Introduktionsprogrammet har en varighed på op til 3 år.

I henhold til integrationsloven tilbydes flygtninge og indvandrere, der ikke er selvforsørgende, eller som ikke forsørges af andre i introduktionsperioden, en særlig introduktionsydelse.

Introduktionsydelsen er i sit udgangspunkt lavere end den almindelige kontanthjælp, der vil blive ydet til udlændinge, som efter udløbet af introduktionsprogrammet ikke måtte være i stand til at forsørge sig selv. Til gengæld er introduktionsydelsen indrettet således, at den ikke reduceres så kraftigt som den almindelige kontanthjælp, efterhånden som modtageren gradvis kommer ind på arbejdsmarkedet. Dette betyder, at introduktionsydelsen kan være højere end den almindelige kontanthjælp i situationer med deltidsbeskæftigelse.

Efter integrationsloven skal der oprettes integrationsråd i de kommuner, hvor flere end 50 personer anmoder herom. Integrationsrådene kan afgive vejledende udtalelser om den almindelige integrationsindsats i kommunen og om de introduktionsprogrammer, der tilbydes af kommunalbestyrelsen. Udtalelserne offentliggøres.

Medlemmerne af integrationsrådet udpeges af kommunalbestyrelsen blandt medlemmer af lokale flygtninge- og indvandrerforeninger eller andre tilsvarende personer og blandt personer med tilknytning til arbejdsmarkedets parter og skolebestyrelser m.v.

Artikel 6

1. Parterne skal tilskynde til en atmosfære af tolerance og interkulturel dialog og tage effektive forholdsregler for at fremme den gensidige respekt og forståelse og samarbejde mellem alle personer, der bor på deres territorium, uden hensyn til disse personers etniske, kulturelle, sproglige eller religiøse identitet, især inden for områderne uddannelse, kultur og medierne.

2. Parterne forpligter sig til at tage passende forholdsregler for at beskytte personer, som kan være genstand for trusler eller handlinger, der indebærer forskelsbehandling, fjendtlighed eller vold som følge af deres etniske, kulturelle, sproglige eller religiøse identitet.

Stk. 1

Uddannelsesområdet

Efter § 1, stk. 3, i lov om folkeskolen (appendiks nr. 22) er folkeskolens formål bl.a. at gøre eleverne fortrolige med dansk kultur og bidrage til deres forståelse for andre kulturer og for menneskets samspil med naturen. Skolen forbereder eleverne til medbestemmelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens undervisning og hele dagligliv må derfor bygge på

åndsfrihed, ligestilling og demokrati. Den danske folkeskole er således en væsentlig faktor, der tilkyn-der til en atmosfære af tolerance og interkulturel dialog samt gensidig respekt og forståelse og samarbejde mellem personer, der bor i Danmark.

Medieområdet

Inden for medieområdet kan der henvises til det nedenfor under artikel 9 anførte vedrørende public servicestationerne Danmarks Radio og TV-2 samt disse stationers programvirksomhed.

Nævnet for Etnisk Ligestilling

Nævnet for Etnisk Ligestilling blev oprettet i 1993 med det formål, at sørge for at spørgsmålet om etnisk ligestilling inddrages i flest mulige sider af samfundslivet samt at synliggøre og modvirke forskelsbehandling mellem personer med dansk og anden etnisk oprindelse. I sommeren 1997 vedtog Folketinget en ny lov om Nævnet for Etnisk Ligestilling, der på flere måder styrkede Nævnets stilling (appendiks nr. 23).

Lovændringen medfører, at der nu er en lovhjemlet ret for nævnet til at afgive udtalelser om etnisk forskelsbehandling. Nævnet kan således af egen drift eller efter anmodning udtale sig om generelle spørgsmål om etnisk forskelsbehandling, herunder også spørgsmål om forskelsbehandling af det tyske mindretal. Det er hermed – som noget nyt – understreget, at nævnet på baggrund af henvendelser fra enkeltpersoner eller organisationer kan drøfte problemstillinger inden for lovens rammer og fremkomme med udtalelser. Nævnet kan i den forbindelse henstille til ændret praksis eller anbefale løsninger på nærmere bestemte problemer. Nævnet kan udtale sig om forskelsbehandling i både offentlig og privat sammenhæng.

Sammensætningen af nævnet er ændret. Ved udarbejdelsen af loven blev der lagt vægt på, at det ved sammensætningen af nævnet blev sikret, at de etniske minoriteter, når bortses fra formanden, skal udgøre halvdelen af nævnets medlemmer. Det tyske mindretal er ikke i øjeblikket repræsenteret i nævnet.

Nævnet har et særskilt sekretariat. Sekretariatets ansatte antages og afskediges af indenrigsministeren efter indstilling fra nævnets formandskab. Nævnets sekretariat oprettes i egne lokaler. Disse ændringer er foretaget for at imødekomme en indstilling fra et ekspertudvalg, som nævnet nedsatte i 1996, samt for at understrege nævnets selvstændighed.

Stk. 2

Det har ikke været nødvendigt at ændre lovgivningen i Danmark som følge af ratifikationen af artikel 6, stk. 2, idet det tyske mindretal i Danmark i forvejen nyder den beskyttelse, som artikel 6, stk. 2, forudsætter.

Efter den danske straffelovs §§ 136 og 266 a er det strafbart offentligt at tilskynde til en forbrydelse eller offentligt at fremsætte udtalelser, der tilstræber at fremkalde voldshandlinger eller hærværk (appendiks nr. 24).

En trussel om at foretage en strafbar handling er endvidere strafbar efter straffelovens § 266, hvis truslen fremsættes på en måde, der er egnet til hos nogen at fremkalde alvorlig frygt for eget eller andres liv, helbred eller velfærd.

Efter straffelovens § 266 b straffes den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af bl.a. race eller national eller etnisk oprindelse.

Bestemmelserne i straffeloven suppleres af lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race m.v. (appendiks nr. 25). Efter denne lovs § 1 straffes den, som inden for erhvervsmæssig eller almen-nyttig virksomhed nægter at betjene en person på samme vilkår som andre på grund af bl.a. den pågældendes race eller nationale eller etniske oprindelse. Det er ligeledes strafbart at nægte at give en person adgang på samme vilkår som andre til sted, forestilling, udstilling, sammenkomst eller lignende, der er åben for almenheden, på grund af bl.a. den pågældendes race eller nationale eller etniske oprindelse.

Straffelovens § 266 b og loven om forbud mod forskelsbehandling beskytter mod diskrimination m.v. på grund af en persons race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering. Denne afgrænsning af beskyttelsessfæren, bortset fra beskyttelsen af den seksuelle orientering, bygger på FN's konvention om afskaffelse af alle former for racediskrimination.

Om denne afgrænsning anføres i betænkning nr. 553/1969 om forbud mod racediskrimination, s. 12, bl.a. følgende:

"Medens ordet 'race' henviser til den i antropologien foretagne inddeling af menneskeslægten på grundlag af arvelige egenskaber, henviser ordet 'etnisk' til en inddeling på grundlag af kulturelle kendetegn.

Ved 'national oprindelse' må formentlig forstås en persons tilhørsforhold til en nation eller hans oprindelse i denne nations befolkning; der skal i denne forbindelse næppe udelukkende lægges vægt på statsborgerforhold."

Udtrykket "etnisk" i straffelovens § 266 b og i forskelsbehandlingsloven anses på denne baggrund for tilstrækkeligt bredt til også at omfatte diskrimination m.v. som følge af en persons kulturelle og sproglige identitet, jf. rammekonventionens artikel 6, stk. 2.

De danske myndigheder er ikke bekendt med konkrete straffesager om overtrædelse af de refererede bestemmelser, der har vedrørt det tyske mindretal i Danmark. Endvidere har Bund deutscher

Nordschleswiger oplyst, at foreningen ikke er bekendt med tilfælde, hvor personer i Danmark har været udsat for overgreb på grund af tilknytning til det tyske mindretal i Sønderjylland.

Bestemmelsen har ikke givet anledning til særlige gennemførelsesforanstaltninger, ligesom der ikke er aktuelle overvejelser om at foreslå ændringer i lovgivningen på dette område.

Artikel 7

Parterne skal sikre respekten for retten for enhver person, der tilhører et nationalt mindretal, til forsamlingsfrihed i fredeligt øjemed, foreningsfrihed, ytringsfrihed og tanke-, samvittigheds- og religionsfrihed.

Den danske grundlov indeholder i §§ 78 og 79 bestemmelser om forenings- og forsamlingsfrihed. Disse to grundlovsbestemmelser finder også anvendelse på det tyske mindretal i Danmark (appendiks nr. 4).

Endvidere er såvel foreningsfriheden som forsamlingsfriheden beskyttet i Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 11.

Artikel 7 har således ikke nødvendiggjort ændringer af lovgivningen i Danmark. Der er ingen overvejelser om at ændre retstilstanden på dette område.

Til illustration af, at det tyske mindretal i Sønderjylland frit kan danne foreninger, kan nævnes, at det tyske mindretals hovedorganisation er Bund deutscher Nordschleswiger, (Forbundet af Tyske Nordslesvigere), som er beliggende i Aabenraa, og at der er talrige andre foreninger med specielle funktioner. Det centrale kontor er Deutsches Generalsekretariat.

Formålet og hensigten med Bund deutscher Nordschleswiger er at varetage det tyske mindretals kulturelle og politiske interesser i Danmark og samtidig at medvirke til en harmonisk udvikling i det dansk-tyske grænseland. Bund deutscher Nordschleswiger varetager det tyske mindretals interesser i forhold til de to landes parlamenter, regeringer og myndigheder samt offentligheden og holder kontakt med foreninger og kulturelle organisationer i Tyskland. Bund deutscher Nordschleswiger er også den organisatoriske ryggrad i det nedenfor under artikel 15 omtalte Schleswigsche Partei.

Bund deutscher Nordschleswiger og de andre tyske foreningers aktiviteter er dels egenfinansierede, dels finansieret via bidrag fra privatpersoner, foreninger og fonde samt i væsentlig grad via støtte fra den danske stat og kommuner. Forbundsrepublikken Tyskland og Delstaten Schleswig-Holstein stiller ligeledes betydelige beløb til rådighed.

Det tyske mindretal har således oplyst, at mindretallets foreninger efter de foreløbige budgetter tilsammen i år 2000 forventer at modtage 6.263.800 DM. eller 11,6 % af foreningernes indtægter i tilskud fra danske kommuner, 17.632.800 DM. eller 32,7 % af foreningernes indtægter i tilskud fra den

danske stat, mens Forbundsrepublikken Tyskland forventes at bidrage med 16.400.000 DM. eller 30,4 % af indtægterne og Delstaten Schleswig-Holstein forventes at bidrage med 2.797.800 DM. eller 5,2 % af indtægterne. Egenfinansiering forventes tilsammen at udgøre 10.056.700 DM. eller 18,7 %, mens donationer fra privatpersoner, foreninger og fonde m.v. forventes at udgøre 766.400 DM. eller 1,4 % af foreningernes indtægter i 2000.

For så vidt angår beskyttelsen af ytringsfrihed og religionsfrihed m.v. henvises til det nedenfor under artikel 8 og 9 anførte.

Artikel 8

Parterne forpligter sig til at anerkende, at enhver person, der tilhører et nationalt mindretal, har ret til at udøve sin religion eller tro og til at oprette religiøse institutioner, organisationer og foreninger.

De nærmere regler om religionsfrihed i Danmark er indeholdt i grundlovens § 67 og § 70 (appendiks nr. 4) og i Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 9. Bestemmelserne gælder også for det tyske mindretal i Danmark. Det er almindeligt antaget, at bestemmelsen i grundlovens § 67 ikke blot beskytter den kollektive gudsdyrkelse, men også den individuelle adgang hertil.

Bestemmelsen har således ikke nødvendiggjort ændringer af retstilstanden i Danmark. Der er ingen overvejelser om at ændre retstilstanden på det pågældende område.

Der henvises i øvrigt til det ovenfor under artikel 5 anførte.

Artikel 9

1. Parterne forpligter sig til at anerkende, at retten til ytringsfrihed for enhver person, der tilhører et nationalt mindretal, omfatter meningsfrihed og frihed til at modtage og meddele oplysninger og tanker på mindretalssproget uden indblanding fra offentlige myndigheder og uden hensyn til landegrænser. Parterne skal inden for rammerne af deres lovgivningssystemer sikre, at personer, der tilhører et nationalt mindretal, ikke bliver forskelsbehandlet med hensyn til adgangen til medierne.

2. Stk. 1 skal ikke forhindre parterne i at kræve, at radio- og fjernsynsvirksomhed eller filmforetagender kun må drives i henhold til bevilling, der skal gives uden forskelsbehandling og på grundlag af objektive kriterier.

3. Parterne må ikke lægge hindringer i vejen for at personer, der tilhører nationale mindretal, kan oprette og bruge trykte medier. De skal inden for de juridiske rammer for radio- og fjern-

synsdrift så vidt muligt og under hensyn til bestemmelserne i stk. 1 sikre, at personer, der tilhører nationale mindretal, gives muligheden for, at de kan oprette og bruge deres egne medier.

4. Inden for rammerne af deres lovgivningssystemer skal parterne vedtage passende forholdsregler med henblik på at lette adgangen til medierne for personer, der tilhører nationale mindretal, og med henblik på at fremme tolerance og tillade kulturel pluralisme.

Stk. 1 og stk. 3, 1. pkt.

Efter bestemmelsens stk. 1 omfatter retten til ytringsfrihed bl.a. "frihed til at modtage og meddele oplysninger og tanker på mindretalssproget uden indblanding fra offentlige myndigheder og uden hensyn til landegrænser." Som anført i Explanatory Report bygger denne del af bestemmelsen på artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Ytringsfriheden i Danmark er endvidere reguleret ved grundlovens § 77 (appendiks nr. 4). Beskyttelsen mod censur og andre forebyggende forholdsregler efter grundlovens § 77 gælder, uanset på hvilket sprog ytringen fremsættes eller modtages.

Det bemærkes, at grundlovens § 77 ikke er til hinder for, at der efterfølgende skrives ind over for ytringer, der er i strid med materielle regler, herunder straffeloven. Det forhold, at det er et nationalt mindretal, der kommunikerer, eller at der kommunikeres på et mindretalssprog, kan selvsagt ikke i sig selv efter dansk ret danne grundlag for et indgreb.

Ratifikationen af konventionen har ikke i forhold til de rettigheder, der tilsikres af konventionens artikel 9, stk. 1, og stk. 3, 1. pkt., nødvendiggjort ændringer af dansk ret, da det tyske mindretal i Danmark i forvejen nyder den beskyttelse, som rammekonventionen på dette punkt forudsætter. Der er ingen overvejelser om at ændre retstilstanden på det pågældende område.

Stk. 2 og stk. 3, 2. pkt.

Med hensyn til adgangen til medierne åbner lov om radio- og fjernsynsvirksomhed mulighed for, at selskaber, foreninger og lignende kan få tilladelse til at drive egen lokal radio- og fjernsynsvirksomhed (appendiks nr. 26). Desuden kan alle, der ikke har en sådan lokal tilladelse, efter lovens kapitel 6 få tilladelse til radio- og fjernsynsvirksomhed ved hjælp af satellit eller kabelanlæg. Nationale mindretal har således på lige fod med alle andre mulighed for at etablere egne radio- og tv-stationer.

Som udgangspunkt er der mindst en sendemulighed til rådighed i hver kommune. Tilladelse udstedes af et lokalt nævn, der skal have en alsidig repræsentation af det lokale foreningsliv. For at det samlede mediebillede kan blive så alsidigt som muligt, er det praksis at flere tilladelsesindehavere deles om sendemulighederne.

Danmarks Radio(DR) og TV-2, herunder regionale radio- og tv-stationer, er public service institutio-

ner. Heri ligger en forpligtelse til at betjene hele befolkningen og at lægge afgørende vægt på informations- og ytringsfriheden. Programmerne skal omfatte nyhedsformidling, oplysning, underholdning og kultur, og der skal efter § 7 og § 18 i lov om radio- og fjernsynsvirksomhed tilstræbes kvalitet, alsidighed og mangfoldighed.

I Syd- og Sønderjylland driver Danmarks Radio "Radio Syd" og TV 2 "TV-Syd". Det tyske mindretal er repræsenteret i både Radio Syd's amtsprogramråd og i TV-Syd's repræsentantskab.

Både Radio Syd og TV-Syd beskæftiger sig regelmæssigt med det tyske mindretals forhold i programvirksomheden. Herudover har Radio Syd et ugentligt program "Grænseland" med emner og portrætter fra grænselandet, herunder det tyske mindretal i Sønderjylland og det danske mindretal i Sydslesvig. En gang om måneden sendes programmet "Grænseland Europa" landsdækkende på DR's program 1. Det tager udgangspunkt i mødet mellem dansk og tysk og debatterer såvel nationale som europæiske spørgsmål. En repræsentant fra det tyske mindretal har gennem flere år været fast debatdeltager i programmet. TV-Syd har jævnligt udsendelser og indslag om grænsemøder og om det tyske mindretals forhold. Sammen med NDR i Kiel produceres og udsendes et fælles dansk/tysk magasinprogram "Hierher" af ca. 1 times varighed.

Stk. 4

Det tyske mindretal udgiver det tysksprogede dagblad "Der Nordschleswiger", der støttes af Deutscher Presseverein. Også kalendere og andre publikationer udarbejdes af mindretallets organisationer. Mindretallet ser intet behov for yderligere aviser eller dagblade, da beboerne i området har mulighed for at modtage adskillige tyske TV- og radiokanaler samt abonnere på tyske aviser og ugeblade.

Ved lov om økonomisk bistand til dagspressens finansieringsinstitut (appendiks nr. 27) fra 1984, ændret i 1997, er der gennemført muligheder for at yde økonomisk støtte til dagblade. Ordningen administreres af Dagspressens Finansieringsinstitut, som er en selvejende institution, hvis medlemmer udgøres af de danske dagblade. Finansieringsinstituttet har som overordnet formål at sikre et større og varieret udbud af aviser end markedsvilkårene i sig selv ville føre til, fordi det anerkendes at aviserne har en særlig betydning for samfundet, demokratiet og ytringsfriheden. Tilskud, der kan ydes uanset medlemskab, kan iflg. lovens § 3 anvendes til opførelse, ombygning, udvidelse m.v. til anlæg til avisfremstilling og distribution, produktudvikling og markedsforskning, planlægning af nye blade, finansiering og etablering af nye dagblade, til økonomisk sanering og udviklingsstøtte.

Det kan oplyses, at dagbladet Der Nordschleswiger i perioden fra instituttets start har modtaget støtte fire gange og herved har modtaget støtte på i alt 820.000 Dkr.

Et udvalg nedsat under Forskningsministeriet har i betænkningen "Information til tiden", side 51 (appendiks nr. 28), anbefalet, at det offentliges medievalg tilrettelægges nuanceret og med omtanke. Det anføres, at det offentliges valg af medier og kommunikationskanaler alene bør ske ud fra professionelle kriterier for, hvordan man bedst muligt når målgruppen inden for de givne økonomiske rammer. Det vil blandt andet sige at man tager hensyn til borgere, der ikke benytter de store landsdækkende medier.

Det er endvidere fastslået i afsnit II, pkt. 7, i den nedenfor under artikel 18, stk. 1, omtalte København-erklæring, at der ved offentlige bekendtgørelser skal tages rimeligt hensyn til det tyske mindretals dagblade.

Artikel 10

1. Parterne forpligter sig til at anerkende, at enhver person, der tilhører et nationalt mindretal, har ret til frit og uden indblanding at bruge sit mindretalssprog privat og offentligt, mundtligt såvel som skriftligt.

2. I områder, der traditionelt eller i et større antal bebos af personer, der tilhører nationale mindretal, skal parterne, hvis disse personer anmoder derom, og såfremt en sådan anmodning svarer til et virkeligt behov, så vidt muligt søge at sikre betingelserne, som vil gøre det muligt at bruge mindretalssproget i forholdet mellem disse personer og de administrative myndigheder.

3. Parterne forpligter sig til at garantere retten for enhver person, der tilhører et nationalt mindretal, til omgående at blive underrettet på et sprog, som han eller hun forstår, om grunde til hans eller hendes anholdelse og om karakteren og årsagen til enhver sigtelse imod ham eller hende, og til at forsvare sig på dette sprog, om nødvendigt med vederlagsfri bistand af en tolk.

Stk. 1

Det er allerede i afsnit II, pkt. 1, i den nedenfor under artikel 18, stk. 1, omtalte København-erklæring fra 1955 fastslået, at personer, der tilhører det tyske mindretal i Danmark og deres organisationer, ikke må hindres i, i tale og skrift, at benytte det sprog, de foretrækker.

Bestemmelsen har ikke nødvendiggjort ændringer af lovgivningen i Danmark, idet det tyske mindretal i Danmark i forvejen nyder den beskyttelse, som rammekonventionens artikel 10 forudsætter. Der er ingen overvejelser om at ændre lovgivningen på dette område.

Stk. 2

Det fastslås i afsnit II, pkt. 1, i den nedenfor under artikel 18, stk. 1, omtalte København-erklæring, at anvendelsen af det tyske sprog over for domstolene og over for forvaltningsmyndighederne retter sig efter de herom i lovgivningen fastsatte forskrifter.

Den danske forvaltningslovs § 7 indeholder en generel pligt for danske forvaltningsmyndigheder til at yde vejledning over for borgere i sager, hvor myndighederne skal træffe en afgørelse over for de pågældende. Bestemmelsen finder også anvendelse på nationale mindretal og udenlandske statsborgere.

Bestemmelsen indebærer, at en dansk forvaltningsmyndighed i almindelighed må sikre sig, at myndigheden er i stand til at forstå og blive forstået af en fremmedsproget person, der retter henvendelse til myndigheden om en sag, myndigheden skal tage under behandling. Om fornødent må myndigheden stille tolkebistand til rådighed for den pågældende (appendiks nr. 29).

I forbindelse med forvaltningsmyndighedernes udøvelse af andre former for forvaltningsvirksomhed indeholder dansk ret en almindelig grundsætning om forvaltningens undersøgelsespligt. Denne grundsætning antages at forpligte en forvaltningsmyndighed til at vejlede en person på et fremmedsprog, herunder et mindretalssprog, når den pågældende ikke behersker det danske sprog tilstrækkeligt godt.

Det bemærkes, at medlemmerne af det tyske mindretal i Danmark ud over tysk ligeledes taler dansk.

Stk. 3

Efter rammekonventionens artikel 10, stk. 3, er Danmark forpligtet til at garantere en ret for medlemmer af et nationalt mindretal til omgående at blive underrettet på et sprog, som han eller hun forstår, ved en anholdelse og ret til at forsvare sig på dette sprog, eventuelt ved gratis tolkebistand.

Det fremgår af Explanatory Report, at bestemmelsen bygger på visse bestemmelser i Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 5 og 6, og at artikel 10, stk. 3, ikke giver videre beskyttelse end disse bestemmelser.

Artikel 10, stk. 3 har ikke nødvendiggjort lovændringer i Danmark. Det tyske mindretal i Danmark nyder i forvejen den beskyttelse, som bestemmelsen forudsætter. Der har ikke været foretaget særlige foranstaltninger i anledning af ratifikationen af konventionen, idet medlemmerne af det tyske mindretal som nævnt ovenfor ud over tysk også taler dansk. Der er ikke overvejelser om ændringer i lovgivningen på dette område.

Det bemærkes, at den vejledning, der gives til anholdte, og som oplyser om den anholdtes mulighed for at kontakte pårørende, arbejdsgivere, advokat, læge og ambassade, ligeledes findes på tysk (Anleitung für Festgenommene) (appendiks nr. 30).

Artikel 11

1. Parterne forpligter sig til at anerkende, at enhver person, der tilhører et nationalt mindretal, har ret til at bruge sit efternavn (slægtsnavn) og fornavne på mindretalssproget og ret til officiel anerkendelse af dem, i overensstemmelse med reglerne herfor i deres lovgivningssystem.

2. Parterne forpligter sig til at anerkende, at enhver person, der tilhører et nationalt mindretal, har ret til på sit mindretalssprog at fremvise skilte, inskriptioner og andre meddelelser af privat karakter, der er synlige for offentligheden.

3. I områder, der traditionelt bebos af et større antal personer, der tilhører et nationalt mindretal, skal parterne inden for rammerne af deres lovgivningssystem, herunder eventuelt aftaler med andre stater, og under hensyn til deres særlige forhold, søge at vise traditionelle stednavne, gadenavne og andre topografiske betegnelser beregnet for offentligheden også på mindretalsproget, når der er et tilstrækkeligt behov for sådanne angivelser.

Stk. 1

Efter artikel 11, stk. 1, er Danmark forpligtet til at anerkende, at medlemmer af det tyske mindretal i Danmark har ret til at bruge deres efternavn (slægtsnavn) og fornavn på tysk, og at de har ret til officiel anerkendelse af disse navne i overensstemmelse med dansk lovgivning.

Danske myndigheder anerkender i alle relationer det tyske mindretals navne, herunder bogstaverne ü og ö.

De nærmere regler om navne findes i lov om personnavne (appendiks nr. 31).

Efternavn erhverves ved fødsel eller adoption eller på grundlag af ægteskab. Herudover kan efternavn erhverves eller ændres ved anmeldelse til ministerialbogen (i Sønderjylland personregisteret) eller ved udfærdigelse af navnebevis.

Navnelovens § 2 opregner de tilfælde, hvor ændring af efternavn kan ske ved anmeldelse. Eksempelvis kan man ændre et efternavn til et efternavn, som man tidligere har båret, medmindre navnet blev erhvervet på grundlag af ægteskab. Anmeldelserne er gratis.

Efter navnelovens § 6 kan navnebevis udfærdiges på et nyt efternavn, medmindre efternavnet falder inden for en af de kategorier af navne, der nærmere er opregnet i bestemmelsen. Et udenlandsk efternavn, der er almindeligt kendt her i landet, kan således ikke tillades som nyt efternavn. Efter navnelovens § 8 kan navnebevis uanset § 6 udfærdiges i en række tilfælde, hvor ansøger har en særlig tilknytning til et efternavn. Eksempelvis kan navnebevis udfærdiges på et navn, der bæres eller har været båret som efternavn af en af ansøgerens forældre, bedsteforældre eller oldeforældre, medmindre navnet er erhvervet på grundlag af ægteskab. Udfærdigelse af navnebevis koster 3000 Dkr.

Som fornavn må ikke vælges et navn, der ikke er et egentligt fornavn, eller som kan blive til ulempe for barnet, jf. navnelovens § 10, stk. 1. Kirkeministeriet har udsendt en fortegnelse over godkendte navne. I praksis godkendes tyske navne, selvom disse ikke er opført på denne fortegnelse.

På den baggrund er der ikke taget særlige initiativer i forbindelse med ratifikationen af den nævnte bestemmelse, og der er ingen overvejelser om at ændre lovgivningen på dette område.

Stk. 2

Valget af sprog til brug på private skilte m.v. er efter dansk ret ikke undergivet begrænsninger. Det skal dog tilføjes, at retten til at opsætte skilte (på et hvilket som helst sprog) i et vist omfang er begrænset af hensyn til færdselssikkerheden og beskyttelsen af miljøet. Danmark finder ikke, at disse regler giver anledning til særlige problemer for det tyske mindretal i Sønderjylland. Danmark har derfor ikke fundet anledning til på dette område at tage særlige forholdsregler som anført i konventionens artikel 4, stk. 2.

Der kan oplyses følgende om lovgivningen om retten til at opsætte skilte:

Lov om naturbeskyttelse indeholder i § 21 en bestemmelse om, at der ikke må opstilles friluftsklamer og mindre oplysningsskilte i det åbne land (appendiks nr. 32). Undtaget er visse virksomhedsreklamer opsat på selve virksomheden. Der kan endvidere opsættes mindre oplysningsskilte ved virksomhedens indkørsel. Der gælder særlige krav til skiltningens udformning og placering. Reglerne om opsætning af mindre oplysningsskilte findes også i Miljø- og Energiministeriets bekendtgørelse nr. 573 af 25. juni 1992, hvor der er fastsat krav til størrelse og farve på skilte. Reglerne vedrører også reklamer på idrætsanlæg og midlertidig opstilling af reklamer til specielle idrætsarrangementer.

Bestemmelserne er under stærkt pres i disse år p.g.a. den voksende anvendelse af reklamer til finansiering af arrangementer og aktiviteter. Reglerne er ikke til hinder for, at teksten i reklamer eller mindre oplysningsskilte er skrevet på andet sprog end dansk. Ren informationsskiltning af ikke kommerciel karakter er ikke omfattet. Det gælder f.eks. informationstavler, vejledningsskilte om natur- og landskabsforhold o.lign.

Reglerne administreres af de enkelte amtsråd. Amterne fører tilsyn med, at reglerne overholdes. Der kan ikke dispenseres fra forbudet. Afgørelser om midlertidig opstilling af reklamer til specielle idrætsarrangementer samt på idrætsanlæg kan dog påklages til Naturklagenævnet. Miljø- og Energi ministeriet kan fastsætte regler om amternes administration, men træffer ikke selv afgørelse.

Reglerne administreres meget restriktivt. Reklamer opstillet i strid med reglerne kræves fjernet, og anmeldes til politiet, hvis myndighedernes påbud ikke følges. Der findes ikke statistiske oplysninger om reglernes virkning.

Det følger endvidere af vejlovgivningen, at anbringelse af skilte på vejareal kun kan ske med tilladelse fra den relevante myndighed (appendiks nr. 33 og 34). Det følger af færdselslovens § 99, stk. 3, at skilte o.lign., der kan ses fra vej, og som kan virke vildledende eller være til ulempe for færdslen, af politiet kan forlanges fjernet. (appendiks nr. 35).

Stk. 3

Det tyske mindretal i Sønderjylland tæller et relativt lille antal medlemmer og lever relativt spredt over regionen. Der eksisterer ingen aftale med Tyskland om brugen af tosprogede skilte med gadenavne osv. i det dansk-tyske grænseland, og der er ingen tradition for brug af sådanne skilte.

Endvidere er der ikke noget særligt behov for indførelse af tosprogede skilte, idet mindretallets medlemmer selv er tosprogede, og der er så vidt vides ikke fremsat begæring om et sådant tiltag. Det skal også tilføjes, at skilte er mindre overskuelige og læsbare, når de gøres tosprogede. Hvis sådanne skilte rettes mod trafikanter, må de derfor antages at have en negativ indflydelse på færdselssikkerheden.

Artikel 12

1. Parterne skal, hvis det er hensigtsmæssigt, tage forholdsregler inden for området vedrørende uddannelse og forskning med henblik på at fremme kendskabet til deres nationale mindretals og flertallets kultur, historie, sprog og religion.

2. I denne forbindelse skal parterne bl.a. give passende muligheder for læreruddannelse og adgang til lærebøger og lette kontakter mellem studenter og lærere fra forskellige samfund.

3. Parterne forpligter sig til at fremme lige muligheder for adgangen til uddannelse på alle niveauer for personer, der tilhører nationale mindretal.

Det har ikke været nødvendigt at iværksætte yderligere konkrete eller generelle foranstaltninger som følge af ratifikationen af artikel 12, idet Danmark i forvejen har iværksat sådanne foranstaltninger med henblik på at fremme kendskabet til både det tyske mindretals og flertalsbefolkningens kultur, historie, sprog og religion, som bestemmelsen forudsætter.

Stk. 1

Undervisningsområdet

I folkeskolen er faget tysk et tilbudsfag fra 7. klasse. Formålet med undervisningen i tysk er, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, således at de kan forstå talt og skrevet tysk og kan udtrykke sig mundtligt og skriftligt. Undervisningen skal samtidig udvikle elevernes bevidsthed om tysk sprog og sprogbrug samt om sprogtilegnelse. Undervisningen skal give eleverne indsigt i kultur- og samfundsforhold i tysktalende lande og derved styrke deres internationale forståelse af egen kultur, jf. bekendtgørelse nr. 482 af 6. juni 1994, § 17 (appendiks nr. 36). Der kan endvidere henvises til det ovenfor under artikel 6, stk. 1, anførte om folkeskolens formålsparagraf.

Aktiviteter på forskningsområdet

Institut for grænseregionsforskning er en selvejende institution med hjemsted i Aabenraa. Det blev oprettet i 1976 ved et samarbejde mellem staten og Sønderjyllands Amt som en følge af Danmarks medlemskab af EF.

Instituttet driver samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning og formidler information om problemer i grænseområder, specielt i Europa. Hovedvægten er lagt på den dansk-tyske grænseregion.

Bestyrelsen består af repræsentanter for Sønderjyllands Amtsråd, Forskningsministeriet, Det Humanistiske Forskningsråd og Det Samfundsvidenskabelige Forskningsråd. Udgifterne ved instituttets drift dækkes ved tilskud fra Forskningsministeriet, Sønderjyllands Amtsråd og fra anden side. Forskningsministeriet yder i 1999 ca. 2,5 mill. Dkr. i tilskud til instituttets drift.

Institut for grænseregionsforskning har i forbindelse med dets forskningsinitiativer inden for områderne historie, sprog og kultur vedrørende det tyske mindretal i 1998 udgivet en række arbejder, som er opregnet i vedlagte liste (appendiks nr. 37).

Desuden arbejdes der løbende med at fremme initiativer i arbejdsgruppen "Sprogkontakt" inden for udforskningen af det tyske mindretal.

Europæisk Center for Mindretalsspørgsmål (ECMI) er oprettet i samarbejde mellem Danmark, Forbundsrepublikken Tyskland og delstaten Slesvig-Holsten. ECMI, der er placeret i Flensborg, er oprettet som en selvejende institution i henhold til tysk lov. Bestyrelsen består af 3 danske og 3 tyske medlemmer og blev udvidet i 1997 med 3 medlemmer, som repræsenterer EU-systemet. Danmark har formandsposten.

ECMI har til formål at beskæftige sig med spørgsmål og problemer omkring mindretal og flertal i et europæisk perspektiv, gennem forskning, information og rådgivning. ECMI skal så vidt muligt samarbejde og udøve sin virksomhed som en del af et netværk, der omfatter andre forskningsinstitutioner i Europa.

I 1996 blev der afsat 5,0 mio. Dkr. til etablering, og centrets grundbevilling finansieres ligeligt mellem Tyskland og Slesvig-Holsten på den ene side og Danmark på den anden side. I 1999 er der fra dansk side afsat ca. 2,7 mill. Dkr. til grundbevillingen.

ECMI har i juni 1998 afholdt en international konference i Flensborg vedrørende implementeringen af rammekonventionen. På konferencen blev der udarbejdet en række anbefalinger for at bidrage til en hurtig og fuldstændig implementering af konventionen.

Endvidere deltog ECMIs tidligere direktør, Dr. Stefan Troebst, i 30. National Convention of the American Association for the Advancement of Slavic Studies, Panel: "Europe and the Protection of National Minorities", Boca Raton, Florida, den 24. - 27. september 1998, hvor han præsenterede artiklen "The Council of Europe's Framework Convention for the protection of National Minorities Revisited", som vil blive udgivet i The Helsinki Monitor. Endelig arrangerede ECMI sammen med the Academy Sankelmark et seminar "Minderheitenschutz in Europa. Innovationen im nationalen und im Völkerrecht", hvor et panel diskuterede implementeringen af rammekonventionen.

Syddansk Universitet er oprettet som en institution under Forskningsministeriet. Efter § 1, stk. 2, i universitetsloven har en højere uddannelsesinstitution til opgave inden for sine fagområder at drive forskning og give videregående uddannelse indtil det højeste videnskabelige niveau. Den skal endvi-

dere værne om forskningsfriheden og bidrage til at udbrede kendskab til videnskabens arbejdsmetoder (appendiks nr. 38).

Syddansk Universitet, Dansk Center for Migration og Etniske Studier, har for tiden en tjekkisk udvekslingsstuderende, der arbejder med et projekt om skoler og sprogundervisning for det tyske mindretal i Sønderjylland.

Stk. 2 og 3

I bestemmelserne om statens uddannelsesstøtte er fastsat særlige vilkår for det tyske mindretal i Danmark, idet der efter styrelsens nærmere bestemmelse kan gives uddannelsesstøtte til uddannelser i Tyskland, jf. § 50 i bekendtgørelse om statens uddannelsesstøtte indtil kandidatgrad eller magisterkonferensgrad (appendiks nr. 39). I praksis gives der støtte til uddannelser til børnehavepædagog, lærer (herunder gymnasielærer), præst og bibliotekar. Støtten gives til hele uddannelsens normerede studietid, mens der efter de almindelige regler kun gives støtte i op til fire år til uddannelser uden for Norden.

Der henvises endvidere til det nedenfor under artikel 13 anførte.

Artikel 13

1. Inden for rammerne af deres uddannelsessystemer skal parterne anerkende, at personer, der tilhører et nationalt mindretal, har ret til at oprette og drive deres egne private undervisnings- og uddannelsesinstitutioner.

2. Udøvelsen af denne ret skal ikke medføre nogen økonomiske forpligtelser for parterne.

Stk. 1 og 2

Danmark har på uddannelsesområdet ikke foretaget sig noget ekstraordinært for at gennemføre rammekonventionen, da konventionens betingelser allerede er opfyldt grundet den årelange tradition for at indarbejde det tyske mindretals rettigheder i dansk lovgivning. Det fastslås således i afsnit II, pkt. 3, i den nedenfor under artikel 18, stk. 1, omtalte København-erklæring, at almindelige skoler og folkehøjskoler som følge af det i Danmark gældende princip om undervisningsfrihed kan oprettes i henhold til lovgivningen herom.

Friskoler og private grundskoler

Lovgrundlaget for opfyldelsen af konventionens bestemmelse om mindretals ret til at oprette og drive egne skoler, er lov om friskoler og private grundskoler m.v., også kaldet friskoleloven (appendiks nr. 40). Loven giver generelt meget fri adgang til at oprette skoler som selvejende institutioner med statstilskud.

En fri grundskole skal give en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, jf. lovens § 1. Undervisningssproget er dansk, dog er det tysk i de tyske mindretalsskoler, jf. lovens § 2. Oprettelse af en fri grundskole skal anmeldes til kommunalbestyrelsen og til Undervisningsministeriet, jf. lovens § 8.

For at modtage statstilskud skal en fri grundskole yderligere opfylde en række betingelser, herunder:

- være selvejende uafhængig institution, hvis vedtægtsbestemmelser om styrelse og økonomiske forhold godkendes af undervisningsministeren, og skolens midler må alene anvendes til skolens skole- og undervisningsvirksomhed, jf. lovens § 5.

- skolen skal have 28 elever på 1.-7. klassetrin - i det første og andet skoleår dog kun 12 og 20 elever. Undervisningsministeren kan dog fravige elevtalskravene i særlige tilfælde, jf. lovens § 19. Bestemmelsen er anvendt til at give de tyske mindretalsskoler i Danmark en generel dispensation fra elevtalskravet ned til 10 elever.

Statstilskuddet ydes ud fra antal af årselever på en fri grundskole. Det gennemsnitlige tilskud pr. årselev fastsættes på finansloven med udgangspunkt i den senest regnskabsopgjorte udgift pr. elev i folkeskolen, der pris- og lønreguleres op til finansåret. Siden 1995 har årselevtaksten i de frie grundskoler været 75 % af udgiften pr. elev i folkeskolen.

Efter lovens § 14 yder staten supplerende tilskud til tyske mindretalsskoler inden for en årlig bevilning, der fastsættes på finansloven. På finanslov 1999 er der optaget 3,8 millioner Dkr. til supplerende tilskud til de tyske mindretalsskoler. Det Tyske Skole- og Sprogforbund (Deutscher Schul- und Sprachverein für Nordschleswig) fordeler tilskuddet til skolerne. Efter § 17 i bekendtgørelse om tilskud m.v. til friskoler og private grundskoler m.v. skal det ekstra tilskud til de tyske mindretalsskoler dække det særlige udgiftsbehov, som er nødvendigt for opretholdelse og sikring af det tyske mindretals skolevæsen ved Deutscher Schul- und Sprachverein für Nordschleswig (appendiks nr. 41). I udgiftsbehovet indgår timer til den dobbelte modersmålsundervisning (dansk og tysk), et særligt driftstilskud til sikring af skolernes eksistens og andre mindretalsspecifikke ordninger, såsom egen godkendt skolepsykologisk ordning, egen godkendt ordning vedrørende uddannelses-, arbejdsmarkeds- og erhvervsorientering ("Berufsberatung") og en særlig godkendt ordning vedrørende uddannelse af lærere fra Tyskland i det tyske mindretals skolevæsen ("zweites Staatsexamen").

Undervisningsministeren er øverste myndighed. Herudover har Deutscher Schul- und Sprachverein für Nordschleswig efter § 14 i friskoleloven ansvar for at fordele det tilskud, som gives fra den danske stat til tyske mindretalsskoler.

Der findes i dag 15 tyske skoler i Danmark, som får statstilskud efter denne lov.

Efterskoler

I Sønderjylland er der tillige en tysk efterskole. Lovgrundlaget er lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler og bekendtgørelse om tilskud m.v. til folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (appendiks nr. 42 og 43).

For at blive godkendt som fri kostskole skal skolen opfylde en række betingelser, herunder være en selvejende institution, hvis vedtægtsbestemmelser om formål, styrelse og økonomi skal godkendes af undervisningsministeren. Herudover stilles krav om skolekreds og til de fysiske rammer. Der henvises til lovens § 10. Formålet er nærmere beskrevet i lovens § 1 og § 3. Eleven skal ved kursets begyndelse have afsluttet 7 års skolegang eller være fyldt 14 år, jf. lovens § 14, stk. 2.

Skolen skal have et mindstemål af virksomhed for at være tilskudsberettiget, jf. lovens § 14, stk. 1 og § 15, stk. 2. Herudover stilles en række tilskudsbetingelser: Kurset skal gennemføres med et flertal af elever, der er danske statsborgere eller sidestillede dermed. Dette gælder dog ikke for Den tyske Efterskole, jf. lovens § 15, stk. 4, og bekendtgørelsens § 10, stk. 2. Undervisningen tilrettelægges for danske elever og er normalt på dansk, men denne betingelse gælder heller ikke for Den tyske Efterskole, jf. bekendtgørelsens § 14, stk. 4. Dvs. det tyske mindretal er tilgodeset tilskudsmæssigt, idet eleverne kan indgå i det tilskudsudløsende årselevtal uden at der skal være et flertal af danske elever og undervisningen kan være tilrettelagt for denne gruppe. Elevstøttere reglerne finder dog ikke anvendelse på udenlandske statsborgere.

Skolefritidsordninger

Staten yder herudover tilskud til skolefritidsordninger ud fra antallet af elever, der er indskrevet i skolefritidsordningen fra skolens børnehaveklasse og 1.-3. klasse, jvf. § 15 i lov om friskoler og private grundskoler. Beløbet pr. elev til skolefritidsordningen fastsættes på finansloven og er p.t. 6.500 Dkr. Der er oprettet skolefritidsordninger på 6 af mindretallets 15 grundskoler.

Private gymnasier

Det tyske mindretal har sit eget gymnasium i Aabenraa, der drives som privatgymnasium efter de almindelige regler herom. Uddannelsen er principielt identisk med en dansk studentereksamen, såvel indholdsmæssigt som kompetencemæssigt, bortset fra at eleverne har et højere kompetenceniveau i tysk. Uddannelsen anerkendes i både Danmark og Tyskland.

De almindelige regler for private gymnasier kan sammenfattes således:

Undervisningsministeren kan godkende, at private opretter gymnasier, jf. § 7, stk. 1, i lov om gymnasiet m.v. (appendiks nr. 44). Undervisningen på private gymnasier sker efter fuldstændig de samme regler som undervisningen på amtskommunale gymnasier, jf. bekendtgørelser udstedt i medfør af lov om gymnasiet. Undervisningsministeriet fører tilsvarende tilsyn med undervisningen.

I gymnasielovens § 7, stk. 5 - 9, fastsættes yderligere regler for private gymnasier, herunder bl.a. krav om, at private gymnasieskoler skal være selvejende institutioner, at skolen i sit virke som selvejende uddannelsesinstitution skal være uafhængig, og at skolens midler alene må komme skolens skole- og undervisningsvirksomhed til gode.

Staten yder en række tilskud til private gymnasier, jf. gymnasielovens §§ 18 a - f. Det drejer sig om et generelt driftstilskud pr. årselev, bygningstilskud pr. elev, tilskud til private kostafdelinger pr. årskostelev, tilskud til handicappede elever og tilskud til nedbringelse af betalingen for ophold på private kostafdelinger. Tilskuddenes størrelse fastsættes på de årlige finanslove. De samlede tilskud udgør i alt 85% af den amtskommunale udgift pr. årselev.

I § 18 i er der fastsat en række yderligere tilskudsbetingelser for private gymnasier, herunder krav om, at skolen skal have haft mindst 12 elever pr. klasse. Undervisningsministeren kan dog i særlige tilfælde fravige elevtalskravet, forudsat at skolen har haft mindst 12 elever pr. årgang. I disse tilfælde ydes et tilskud pr. årselev svarende til det gennemsnitlige tilskud, der fastsættes på de årlige finanslove, jf. § 18 a, stk. 3.

Endelig er det i § 18 k fastsat, at den private gymnasieskole skal have andre indtægter end statstilskuddene, og i § 18kk at skolens midler skal forvaltes, så de bliver til størst mulig gavn for skolen.

I § 18 p er der en række regler om hjemamtskommunens betaling af bidrag til staten for amtskommunens elever i private gymnasier. I bekendtgørelse om tilskud mv. til private gymnasieskoler, studenterkurser og kurser til højere forberedelseseksamen mv. (appendiks nr. 45) er der fastsat mere detaljerede regler for tilskuddene til private gymnasier og hf-kurser.

Hf-kurser

Undervisningsministeren kan godkende, at private opretter kurser, der tilbyder undervisning i henhold til lov om kursus til højere forberedelseseksamen og om studieforberevende enkeltfagsundervisning for voksne m.v., jf. lovens § 18 (appendiks nr. 46).

Reglerne og betingelser for oprettelse, drift af og tilskud til private hf-kurser er stort set identiske med reglerne for private gymnasier, se ovenfor. Reglerne findes i hf-lovens §§ 18, 24, 30 a-f, 30 i-o og 30 r-v.

De samlede tilskud til private hf-kurser udgør tilsvarende i alt 85% af den amtskommunale udgift pr. årselev.

Artikel 14

1. Parterne forpligter sig til at anerkende, at enhver person, der tilhører et nationalt mindretal, har ret til at lære sit mindretalssprog.

2. I områder, der traditionelt eller i større antal bebos af personer, der tilhører nationale mindretal, skal parterne, hvis der er et tilstrækkeligt behov herfor, så vidt det er muligt og inden for rammerne af deres uddannelsessystemer søge at sikre, at personer, der tilhører disse mindretal, har passende muligheder for at få undervisning i mindretalssproget eller for at blive undervist på dette sprog.

3. Stk. 2 i denne artikel skal gennemføres uden at være til skade for indlæringen af det officielle sprog eller for undervisningen på dette sprog.

Stk. 1 - 3

Danmarks forpligtelser efter artikel 14 anses for opfyldt ved de ovenfor under artikel 12, stk. 2 og 3, samt artikel 13 omtalte ordninger.

Artikel 15

Parterne skal skabe de nødvendige forudsætninger for at personer, der tilhører nationale mindretal, kan deltage aktivt i det kulturelle, sociale og økonomiske liv og i offentlige anliggender, især dem, der vedrører dem.

Det kulturelle liv

Der kan henvises til det ovenfor under artikel 9 anførte vedrørende det tyske mindretals repræsentation i Radio Syd's amtsprogramråd og i TV-Syd's repræsentantskab.

Der kan endvidere henvises til det ovenfor under artikel 13 anførte, hvorefter Deutscher Schul- und Sprachverein für Nordschleswig fordeler det særlige supplerende tilskud til de tyske mindretalsskoler samt det i øvrigt anførte vedrørende det tyske mindretals adgang til at oprette og drive dets egne skoler.

Der er således i Danmark skabt de nødvendige forudsætninger for at personer, der tilhører det tyske mindretal, kan deltage aktivt i det kulturelle liv.

Det sociale liv

Det tyske mindretal har oprettet foreningen Sozialdienst Nordschleswig, der har til opgave at fremme det sociale arbejde inden for mindretallet. Foreningen, der hovedsagelig ved hjælp af frivillig arbejdskraft udfører en bred vifte af sociale opgaver, modtog i 1998 50.000 Dkr. i tilskud fra Socialmi-

nisteriets pulje til støtte af frivilligt socialt arbejde. I 1998 modtog Sozialdienst Nordschleswig 7.000 Dkr. henholdsvis 146.000 Dkr. i tilskud fra Sønderjyllands Amtskommune og kommunerne i amtet.

Sozialdienst Nordschleswig modtog i 1998 40.000 Dkr. i tilskud fra tips- og lottomidlerne fra Hypotekbanken til forbedringer og istandsættelser af "Haus Quickborn" i Kollund, hvor en stor del af foreningens sociale aktiviteter foregår.

Endvidere henvises til det ovenfor under artikel 4 anførte vedrørende det tyske mindretals adgang til at drive dets egne daginstitutioner.

Der er således i Danmark skabt de nødvendige forudsætninger for at personer, der tilhører det tyske mindretal, kan deltage aktivt i det sociale liv.

Det økonomiske liv

Der er for øjeblikket ikke nogen målbare forskelle i erhvervsudviklingen i de områder, der har en høj koncentration af personer fra det tyske mindretal, set i forhold til de områder, der har en lav koncentration.

De danske regler om næring og selskaber skelner ikke mellem personer, der tilhører det tyske mindretal, eller andre personer i Danmark. I de tilfælde, hvor der stilles særlige krav som en betingelse for at en person kan udøve næring eller oprette, eje eller i øvrigt kontrollere et selskab med henblik på at drive erhvervmæssig virksomhed, vil det som hovedregel være bopælskrav og kun i ganske enkelte tilfælde statsborgerskab. I de tilfælde, hvor der stilles krav om dansk statsborgerskab, er dette krav objektivt konstaterbart. I øvrigt henledes opmærksomheden på reglerne om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for EU og EØS.

Der er således i Danmark skabt de nødvendige forudsætninger for at personer, der tilhører det tyske mindretal, kan deltage aktivt i det økonomiske liv.

Offentlige anliggender

Valglovgivningen

Den danske valglovgivning er baseret på forholdstalsvalgmåden. Muligheden for, at mindretal i befolkningen, herunder det tyske mindretal, kan opnå repræsentation i de folkevalgte politiske organer svarende til deres tilslutning blandt vælgerne, er derfor til stede.

Princippet om forholdstalsvalg ved valg til Folketinget er grundlovsfæstet. Det følger således af grundlovens § 31, stk. 2, at valgmåden skal sikre en ligelig repræsentation af de forskellige anskuelser blandt vælgerne (appendiks nr. 4). Det er endvidere fastsat i grundlovens § 31, stk. 3, at der ved den stedlige mandatfordeling skal tages hensyn til indbyggertal, vælgertal og befolkningstæthed.

Dette indebærer, at mandaterne ikke kan fordeles vilkårligt, f.eks. på en sådan måde, at geografisk afgrænsede områder, hvor medlemmerne af mindretallet bor, forfordes i forhold til andre områder af landet med deraf forringede muligheder for, at mindretallet kan opnå repræsentation i Folketinget.

Som danske statsborgere nyder medlemmerne af det tyske mindretal de politiske rettigheder, der er betinget af dansk statsborgerskab, dvs. valgret og valgbarhed til Folketinget.

Grundloven fastlægger betingelserne for valgret og valgbarhed til Folketinget, jf. grundlovens § 29 og § 30, stk. 1. De nærmere regler om valg af Folketingets medlemmer er fastsat i folketingsvalgloven (appendiks nr. 47).

Som danske statsborgere har medlemmerne af det tyske mindretal endvidere mulighed for at deltage i valg til de kommunale råd (amtsråd og kommunalbestyrelser) og dermed få direkte indflydelse på de politiske beslutninger, der har særlig betydning for deres daglige liv. Denne mulighed er dog ikke forbeholdt danske statsborgere, idet også herboende udlændinge har valgret og valgbarhed til kommunale råd. Statsborgere fra de øvrige EU-lande samt fra Island og Norge har kommunal valgret og valgbarhed på lige fod med danske statsborgere, dvs. så snart de flytter til Danmark. Statsborgere fra landene uden for EU og Norden opnår kommunal valgret og valgbarhed, når de har boet her i landet i en sammenhængende periode på mindst 3 år forud for valgdagen.

Grundloven indeholder ingen bestemmelser om kommunalvalg bortset fra en bestemmelse om, at valgretsalderen til de kommunale råd er den for valg til Folketinget til enhver tid gældende, jf. grundlovens § 86. De nærmere regler om valg af medlemmerne til kommunale råd er fastsat i den kommunale valglov (appendiks nr. 48).

Medlemmerne af det tyske mindretal har som andre borgere en grundlovssikret ret til at danne deres eget politiske parti. I valglovgivningen er det tyske mindretals parti tillagt en særlig gunstig status, idet partiet, uanset at det ikke er repræsenteret i Folketinget, er tillagt nogle af de rettigheder, som ellers er betinget af repræsentation i Folketinget. Partiet har således ret til at deltage i folketingsvalg blot ved at give Indenrigsministeriet meddelelse herom, mens andre partier, der ikke er repræsenteret i Folketinget, skal indsamle knap 20.000 vælgerunderskrifter for at blive opstillingsberettiget. Partiet er endvidere, på samme måde som de i Folketinget repræsenterede partier og de partier, der har indsamlet vælgerunderskrifter, tillagt eneret til en særlig bogstavbetegnelse for sine kandidatlistor til kommunalvalg. Der henvises til § 12, stk. 1,3. pkt., i folketingsvalgloven og § 33, stk. 1,2. pkt., i lov om kommunale valg.

Det danske valgsystem er decentralt opbygget, idet en væsentlig del af den praktiske gennemførelse af valget ved lov er lagt ud til kommunalbestyrelserne og de af kommunalbestyrelserne udpegede valgbestyrelser.

Valglovgivningen er præcist og detaljeret udformet, hvilket betyder at de decentrale myndigheder ikke er tillagt skønsmæssige beføjelser i særligt omfang. Administrationen af valgsystemet giver ikke mulighed for diskriminering af mindretal.

Ved det senest afholdte kommunalvalg i november 1997 deltog det tyske mindretals parti, Schleswigsche Partei, i valget til amtsrådet i Sønderjyllands Amt samt i kommunalbestyrelsesvalget i alle

23 kommuner i amtet. Partiet opnåede repræsentation i amtsrådet med et mandat og blev repræsenteret i kommunalbestyrelsen i seks kommuner med i alt otte mandater, hvilket er et mandat mindre end ved det foregående kommunalvalg.

Det tyske mindretals parti har ikke været repræsenteret i Folketinget siden 1964. Partiet har ikke deltaget i folketingsvalg siden valget i 1971. Partiet opnåede ved dette valg 6.743 stemmer, hvilket ikke var tilstrækkeligt til at partiet kunne opnå et af de syv kredsmandater i Sønderjyllands Amt og heller ikke til, at partiet kunne få andel i tillægsmandaterne.

Kontaktudvalget for det Tyske Mindretal

Kontaktudvalget for det Tyske Mindretal blev nedsat som et rådgivende udvalg under Statsministeriet i 1965. Kontaktudvalget blev nedsat som følge af, at mindretallets parti, Slesvigsk Parti, ikke opnåede repræsentation i Folketinget ved valget den 22. september 1964. I 1971 overførtes udvalget til Indenrigsministeriet.

Udvalget har ifølge forretningsordenens § 1 til opgave at sikre det tyske mindretals kontakt med regeringen og Folketinget samt at forhandle indenrigspolitiske anliggender af interesse for mindretallet (appendiks nr. 49). Møder afholdes efter behov, dog mindst en gang i hvert folketingsår, og herudover såfremt tre medlemmer begærer dette.

Indenrigsministeren er formand for udvalget. Undervisningsministeren er næstformand. Endvidere består udvalget af en repræsentant for hvert af Folketingets partier og tre repræsentanter for det tyske mindretal, som er udpeget efter indstilling fra mindretallets politiske organisation "Bund deutscher Nordschleswiger". Endelig er lederen af Det Tyske Mindretals Sekretariat i København medlem, mens det tyske mindretals generalsekretær deltager i udvalgets møder uden at være medlem.

Udvalgets mandat bortfalder efter hvert folketingsvalg. Udvalget er senest genetableret efter valget til Folketinget den 11. marts 1998. Indenrigsministeren stiller sekretariatsbistand til rådighed for kontaktudvalget, ligesom de med udvalget forbundne udgifter afholdes af statskassen.

Som eksempler på spørgsmål, der inden for de seneste år har været behandlet i kontaktudvalget, kan nævnes forskellige tilskudsordninger af relevans for mindretallet samt det ovenfor under artikel 4, stk. 2, omtalte spørgsmål vedrørende fortrinsret for børn af forældre, der tilhører det tyske mindretal, til pladser i mindretallets dagtilbud. Endvidere kan det nævnes, at arbejdet i Europarådet vedrørende beskyttelsen af nationale mindretal, herunder navnlig rammekonventionen og det europæiske charter for regional- eller mindretalssprog, løbende er blevet diskuteret i kontaktudvalget.

Endvidere blev der i sommeren 1983 oprettet et særligt sekretariat for det tyske mindretal med kontor i København. Sekretariatet, der er oprettet under medvirken af Statsministeriet, varetager en del af de opgaver, som kontaktudvalget tidligere varetog. Det Tyske Mindretals Sekretariat i København har et tæt samarbejde med Indenrigsministeriets sekretariat for Kontaktudvalget for det Tyske Mindretal. Lederen af Det Tyske Mindretals Sekretariat i København er som nævnt medlem af kontaktudvalget.

Indenrigsministeriet yder årligt et tilskud (i 1999 540.000 Dkr.) til driften af Det Tyske Mindretals Sekretariat i København.

Der kan endvidere henvises til det ovenfor under artikel 1 anførte vedrørende det tyske mindretals repræsentation i den danske delegation til implementeringsmøderne for OSCE's menneskelige dimension.

På baggrund af den ovenfor beskrevne gældende ordning, navnlig vedrørende valglovgivningen og Kontaktudvalget for det Tyske Mindretal, er der i Danmark skabt de nødvendige forudsætninger for at personer, der tilhører det tyske mindretal, aktivt kan deltage i offentlige anliggender, især dem, der vedrører dem.

Artikel 16

Parterne skal afstå fra forholdsregler, som ændrer befolkningssammensætningen i områder, der bebos af personer, der tilhører nationale mindretal, og som har til formål at begrænse de rettigheder og friheder, der følger af de principper, der er nedfældet i nærværende rammekonvention.

Der er ikke som følge af Danmarks ratificering af Europarådets rammekonvention af 1. februar 1995 om beskyttelse af nationale mindretal gennemført ændringer af lovgivningen eller i øvrigt iværksat forholdsregler, der er af en karakter som omtalt i rammekonventionens artikel 16.

Der er ikke i de senere år foretaget ændringer af den kommunale og amtskommunale inddeling i Sønderjylland.

Ligeledes er der ikke foretaget ændringer i de kommunale og amtskommunale myndigheders kompetence, som har haft til formål at ændre befolkningssammensætningen i områder, der bebos af personer, der tilhører nationale mindretal.

Der kan oplyses følgende om den danske lovgivning om ændring af landets inddeling i kommuner og amtskommuner:

Ændringer af landets inddeling i kommuner og amtskommuner kan gennemføres efter reglerne i lov om fremgangsmåden ved ændring af landets inddeling i kommuner og amtskommuner (appendiks nr. 50).

Beslutning om ændring af landets inddeling i kommuner og amtskommuner træffes af indenrigsministeren efter anbefaling af Inddelingsnævnet. Visse større ændringer af den kommunale eller amtskommunale inddeling kræve tillige tilslutning fra Folketingets Kommunaludvalg. Mindre reguleringer af grænsen mellem to kommuner kan dog gennemføres af indenrigsministeren uden forelæggelse for Inddelingsnævnet.

Inddelingsnævnet består af en formand og 6 medlemmer, der for 4 år ad gangen beskikkes af indenrigsministeren. 3 medlemmer beskikkes efter indstilling fra Kommunernes Landsforening og 2 medlemmer efter indstilling fra Amtsrådsforeningen.

De ændringer af landets inddeling i kommuner og amtskommuner, der de seneste 3 år (1996-1998) er gennemført, har været mindre reguleringer, som har berørt kommuner beliggende i 8 af landets 14 amtskommuner. Kommuner beliggende i Sønderjylland har ikke været berørt af ændringerne.

Artikel 17

1. Parterne forpligter sig til ikke at gribe ind i den ret, som personer, der tilhører nationale mindretal, har til at etablere og vedligeholde frie og fredelige kontakter over landegrænserne med personer, der lovligt opholder sig i andre stater, især med personer, som har samme etniske, kulturelle, sproglige eller religiøse identitet eller med hvem de deler en fælles kulturarv.

2. Parterne forpligter sig til ikke at lægge hindringer i vejen for den ret, som personer, der tilhører nationale mindretal, har til at deltage i ikke-statslige organisationers aktiviteter på nationalt såvel som på internationalt plan.

Det tyske mindretals særlige interesse i at pleje sine religiøse, kulturelle og faglige forbindelser med Tyskland er anerkendt i afsnit II, pkt. 8, i den nedenfor under artikel 18, stk. 1, omtalte København-erklæring. Der kan i den forbindelse endvidere henvises til det ovenfor under artikel 7 anførte.

For så vidt angår det tyske mindretals kontakt til Tyskland, herunder især til Delstaten Schleswig-Holstein, varetager et udvalg under landdagen i Kiel behandlingen af væsentlige sager, der vedrører det tyske mindretal i Sønderjylland. Dette udvalg mødes som regel to gange om året under ledelse af landdagens præsident og består af medlemmer af landdagen, forbundsdaysmedlemmer fra Schleswig-Holstein og repræsentanter for det tyske mindretal i Danmark.

Det tyske mindretals hovedorganisation, Bund deutscher Nordschleswiger, har forbindelse til andre nationale mindretal og etniske grupper over hele Europa inden for rammerne af Föderalistische Union Europäischer Volksgruppen (FUEV) og deltager i en arbejdsgruppe med andre tyske mindretal. Endvidere udgør tre af mindretallets organisationer: Bund deutscher Nordschleswiger, Deutscher Schul- und Sprachverein samt Deutscher Presseverein, en dansk medlemskomite indenfor the European Bureau for Lesser Used Languages (EBLUL).

Følgende kan oplyses om lovgivningen om udlændinges adgang til at opholde sig i Danmark, herunder med henblik på at have kontakt med det tyske mindretal i Sønderjylland:

EU-borgere – herunder tyske statsborgere – og visumfri tredjelandstatsborgere kan opholde sig i Danmark i indtil tre måneder, og seks måneder f.s.v. angår arbejdssøgende EU-borgere. Visumpligtige tredjelandstatsborgere kan meddeles visum med henblik på besøg hos slægtninge, eller for at

deltage i et kulturelt eller videnskabeligt arrangement, f.eks. aktiviteter arrangeret af det tyske mindretal i Sønderjylland. Er formålet med besøget ophold hos visse nære slægtninge kan både EU-borgeres og tredjelandsstatsborgeres ophold udstrækkes til seks måneder. Længere ophold kræver opholdstilladelse efter udlændingeloven eller opholdsbevis efter EF/EØS-bekendtgørelsen (appendiks nr. 51 og 52).

Ifølge EF/EØS-bekendtgørelsen kan der udstedes opholdsbevis til EU-borgere, der har lønnet beskæftigelse, selvstændig erhvervsvirksomhed eller yder/modtager tjenesteydelser i Danmark, samt til disses nære slægtninge. EU-borgere kan også meddeles opholdstilladelse efter udlændingelovens almindelige regler, herunder reglen i § 9, stk. 2, nr. 4, om opholdstilladelse "hvis ganske særlige grunde taler derfor".

Med henblik på meddelelse af opholdstilladelse i medfør af denne bestemmelse er der i udlændingebekendtgørelsens §§ 24-26 a fastsat regler om opholdstilladelse med henblik på at deltage i en vidergående uddannelse, at gennemgå et kursus på en folkehøjskole eller lignende, og om opholdstilladelse til elever i grund- og ungdomsuddannelser (appendiks nr. 53). Efter udlændingebekendtgørelsens § 26 kan der højst meddeles opholdstilladelse i to år til elever i grund- og ungdomsuddannelser, men efter praksis meddeles opholdstilladelse i tre år - det sidste år alene under henvisning til bestemmelsen i udlændingelovens § 9, stk. 2, nr. 4, - til tyske elever ved "Det Tyske Gymnasium" i Aabenraa, under hensyn til det særlige hensyn, der bør vises over for det tyske mindretal. Efter bestemmelsen i udlændingebekendtgørelsens § 26 meddeles der opholdstilladelse til elever, der er optaget på "Den Tyske Efterskole" i Tinglev. Eleverne opholder sig normalt på skolen i 1-2 år. "Den Tyske Efterskole" i Tinglev inviterer endvidere hvert år en elev fra det tidligere Østeuropa på et et-årigt ophold. Det sker på skolens egen bekostning som et kulturelt bidrag fra det tyske mindretal i Danmark til andre (tyske) mindretal. Også disse elever meddeles opholdstilladelse efter udlændingebekendtgørelsens § 26.

Det bemærkes, at Danmark forventes at indtræde i det praktiske Schengen-samarbejde i løbet af år 2000, og at personkontrollen ved de indre grænser i forhold til de øvrige Schengen-lande i den forbindelse vil blive ophævet.

Artikel 18

1. Parterne skal bestræbe sig på om nødvendigt at indgå to- og flersidige aftaler med andre stater, især nabostater, med henblik på at sikre beskyttelsen af personer, der tilhører vedkommende nationale mindretal.

2. Parterne skal, hvor det måtte være hensigtsmæssigt, tage forholdsregler for at tilskynde til samarbejde over landegrænserne.

Stk. 1

Den 29. marts 1955 underskrev Danmark og Forbundsrepublikken Tyskland i Bonn stort set enslydende regeringserklæringer om rettighederne for de to landes mindretal nord og syd for grænsen mellem Danmark og Tyskland, de såkaldte København/Bonn-erklæringer. Hermed skabtes grundlaget for en sikring af de to mindretals rettigheder og for det fremtidige samarbejde om løsning af mindretallenes problemer.

I erklæringerne henvises i præamblen til artikel 14 i Den europæiske Menneskerettighedskonvention, hvorefter ingen må underkastes forskelsbehandling på grund af sit tilhørsforhold til et nationalt mindretal. Erklæringerne indeholder dels en liste over de individuelle rettigheder, som tilkommer medlemmer af de nationale mindretal, dels en række forpligtelser. Det fastslås således bl.a., at bekendelsen til dansk/tysk nationalitet og dansk/tysk kultur er fri og ikke af myndighederne må bestrides eller efterprøves. Personer, der tilhører de to mindretal og deres organisationer, må heller ikke hindres i, i tale eller skrift, at benytte det sprog, de foretrækker.

Erklæringernes fulde ordlyd er optrykt i brochuren "40 års samarbejde i grænselandet", der blev udgivet af Udenrigsministeriet i marts 1995 i anledning af 40-årsdagen for underskrivelsen af København/Bonn-erklæringerne (appendiks nr. 54). København-erklæringen er blevet bekendtgjort ved Udenrigsministeriets bekendtgørelse nr. 24 af 7. juni 1955. Den danske statsminister har i 1990 som svar på en forespørgsel fra et folketingsmedlem vedrørende den forestående genforening af Tyskland understreget, at disse erklæringer fortsat udgør et godt grundlag for beskyttelsen af mindretallenes rettigheder, og udtalt, at genforeningen ikke ændrede ved København/Bonn-erklæringernes folkeretlige status (appendiks nr. 55).

Stk. 2

Danmark har den 2. april 1981 ratificeret den europæiske rammekonvention om samarbejde over landegrænser mellem kommuner eller andre lokale myndigheder.

Mellem den kredsfrige by Flensborg, kreds Nordfriesland og kreds Slesvig-Flensborg på tysk side og Sønderjyllands Amtskommune på dansk side blev der den 16. september 1997 indgået en aftale om oprettelse af Region Sønderjylland/Slesvig (appendiks nr. 56).

Ifølge aftalens præambel danner parterne "en europæisk region, der udgør grundlaget for et intensivt og langsigtet samarbejde med det formål at styrke udviklingen i den samlede grænseregion samt at styrke regionen i europæisk sammenhæng og i forhold til omgrænsende regioner."

Ifølge aftalens § 2 er målet med samarbejdet i regionen "at iværksætte fælles aktiviteter, der kan fremme udviklingen i regionen samt skabe nærmere kontakt mellem befolkning, erhvervsliv og organisationer på begge sider af grænsen og i øvrigt intensivere samarbejdet hen over grænsen. Regionen vil i europæisk sammenhæng optræde som en helhed".

Som midler til at fremme målet anføres i aftalen: Fremme af levevilkår, ligestilling, erhvervsudvikling, uddannelse, bekæmpelse af ledighed, udveksling af viden, kulturelt samarbejde, idræt, fremme

af sprogkendskab, miljøforbedring, udviklingen i det åbne land, udbygning af infrastruktur, kystsikring, redningsvæsen, brandbekæmpelse.

Regionalrådet er organisationens øverste beslutningsorgan. Rådet er et fælles rådgivnings- og koordineringsorgan i grænseoverskridende anliggender.

Rådet består af 42 medlemmer, hvoraf hver side udpeger 21 medlemmer. Det bemærkes, at både formanden for Bund deutscher Nordschleswiger, Hans Heinrich Hansen, og det tyske mindretals partis medlem af Sønderjyllands Amtsråd, Harald Søndergaard, er medlemmer af Regionalrådet. Endvidere udpeges der fra hver side indtil 3 observatører til at deltage i rådets møder med taleret, men uden stemmeret. Heraf tilbydes det danske Folketing og Landdagen i Kiel at udpege 2 observatører hver.

Fra dansk side deltager to folketingsmedlemmer som observatører.

Regionalrådets opgaver er især: Vedtagelse af forretningsorden og andre nødvendige retningslinier for organisationens organer, vedtagelse af større samarbejdsprojekter og godkendelse af budgetter for sådanne projekter, godkendelse af organisationens budget og regnskab, behandling og drøftelse af den årlige beretning.

Regionalrådets beslutninger træffes i principiel enighed, hvortil kræves at mindst 34 af rådets stemmeberettigede medlemmer er til stede, heraf 17 medlemmer fra hver side, samt at mindst 12 af de fra hver side tilstedeværende medlemmer kan stemme for et beslutningsforslag. Der vedlægges til orientering kopi af referat af Regionalrådets møder den 10. februar og 17. september 1998 (appendiks nr. 57).

Bestyrelsen består af 8 medlemmer, hvoraf hver side udpeger 4 medlemmer.

Bestyrelsen repræsenterer Region Sønderjylland/Slesvig udadtil, forbereder og forelægger beslutningssager for Regionalrådet, gennemfører beslutninger truffet i rådet, udnævner sekretariat samt nedsætter arbejdsgrupper eller udvalg på eget initiativ eller efter anmodning fra Regionalrådet.

Sekretariatet har sæde på dansk side (Bov) og tager sig af organisationens løbende administration samt forberedelse og tilrettelæggelse af møder i rådet, bestyrelse og arbejdsgrupper/udvalg.

Arbejdsgrupper/udvalg nedsættes til at udarbejde forslag til fælles projekter. Endvidere nedsættes udvalg af mere permanent karakter til at varetage bestemte opgaveområder.

Aftalen er indgået på ubestemt tid, men kan ophæves, hvis der fra dansk eller tysk side er ønske herom.

Aftalen om oprettelse af Region Sønderjylland/Slesvig var indtil indgåelsen i september 1997 genstand for stor offentlig omtale.

Den danske statsminister har som svar på en forespørgsel fra et folketingsmedlem oplyst, at "Regeringen er positiv over for initiativer, der gennem grænseoverskridende samarbejde kan fremme den mellemfolkelige forståelse i Europa. Såfremt regionale og lokale myndigheder ønsker at formalisere

et grænseoverskridende samarbejde inden for deres respektive ansvarsområder, kan de involverede parter selv træffe beslutning herom.

...

Det er op til de regionale myndigheder selv at træffe beslutning om en yderligere udvikling af dette samarbejde, så længe det sker inden for rammerne af gældende national lovgivning" (appendiks nr. 58).

Både statsministeren og indenrigsministeren har siden fastholdt, at så længe dette samarbejde holdes inden for de kommunale og amtskommunale ansvarsområder og inden for den danske lovgivning, så hverken skal eller vil regeringen blande sig i spørgsmål om det hensigtsmæssige i sådanne samarbejder eller i deres form.

Der kan endvidere henvises til den ovenfor under artikel 5, stk. 1, omtalte aftale mellem kulturministeren og Sønderjyllands Amtskommune om regionalt kulturforsøg.

Artikel 19

Parterne forpligter sig til at respektere og gennemføre principperne, der er nedfældet i nærværende rammekonvention, idet de om nødvendigt kun må foretage de begrænsninger, indskrænkninger eller afvigelser, som er indeholdt i internationale juridiske instrumenter, især konventionen til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, i det omfang, de vedrører de rettigheder og friheder, der følger af nævnte principper.

Artikel 20

Ved udøvelsen af de rettigheder og friheder, der følger af principperne, der er nedfældet i nærværende rammekonvention, skal enhver person, der tilhører et nationalt mindretal, respektere den nationale lovgivning og andres rettigheder, især dem, der vedrører flertallet eller andre nationale mindretal.

Artikel 21

Intet i nærværende rammekonvention skal fortolkes som medførende nogen ret til at indgå i nogen aktivitet eller udføre nogen handling, der strider mod grundlæggende folkeretlige principper og især staters suveræne ligestilling, territoriale integritet og politiske uafhængighed.

Artikel 22

Intet i nærværende rammekonvention skal fortolkes som en begrænsning i eller afvigelse fra nogen af de menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, som måtte være tilsikret i henhold til en kontraherende parts lovgivning eller i henhold til nogen anden overenskomst, som den er part i.

Artikel 23

De rettigheder og friheder, der følger af principperne, der er nedfældet i nærværende rammekonvention, skal i det omfang, de er genstand for en tilsvarende bestemmelse i konventionen til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder eller i protokollerne hertil, forstås således, at de svarer til sidstnævnte bestemmelser.

Artikel 30

1. Enhver stat kan på tidspunktet for undertegnelse eller for deponering af sit ratifikations-, accept-, godkendelses- eller tiltrædelsesinstrument angive det område eller de områder, for hvis internationale forbindelser den er ansvarlig, på hvilke nærværende rammekonvention skal finde anvendelse.

2. Enhver stat kan når som helst derefter ved en erklæring, der stiles til Europarådets generalsekretær, udstrække nærværende rammekonventions anvendelsesområde til et hvilket som helst andet område, der er nævnt i erklæringen. Med hensyn til sådanne områder træder rammekonventionen i kraft den første dag i den måned, som følger efter udløbet af en periode på 3 måneder efter datoen for generalsekretærens modtagelse af en sådan erklæring.

3. Enhver erklæring, der afgives i henhold til de to forestående stykker, kan med hensyn til ethvert område, der er anført i en sådan erklæring, tilbagetrækkes ved en notifikation stilet til generalsekretæren. Tilbagetrækningen får virkning fra den første dag i den måned, som følger efter udløbet af en periode på 3 måneder efter datoen for generalsekretærens modtagelse af notifikationen.

Danmark har i forbindelse med deponering af sit ratifikationsinstrument den 22. september 1997 afgivet erklæring om, at rammekonventionen skal gælde for det tyske mindretal i Sønderjylland, jf. det ovenfor under artikel 3 anførte.